

Ανάσταση ή ζωή αμέσως μετά τον θάνατο ;
Τι λέει η Βίβλος ;

Κατάλογος περιεχομένων

Ανάσταση ή ζωή αμέσως μετά τον θάνατο;	3
1. Θάνατος: Ο Θεός δεν μας θέλει απληροφόρητους	3
2. Με τι σώμα θα αναστηθούν οι νεκροί;	7
3. Περαιτέρω ανάλυση σχετικά με τους νεκρούς	13
3.1. Είναι ο ουρανός ο τόπος που παν οι νεκροί μετά τον θάνατο;	14
3.2 Έχουν οι νεκροί γνώση και συνείδηση;	15
3.3. Δοξολογούν οι νεκροί τον Θεό;	16
3.4 Είναι ο θάνατος ένας φίλος σταλμένος από τον Θεό	17
4. Συμπέρασμα	19
Μελέτη των αποσπασμάτων που χρησιμοποιούνται για να στηρίξουν την άποψη της ζωής αμέσως μετά τον θάνατο.....	22
1. Η ιστορία του πλουσίου με τον Λάζαρο	23
2. Ο Μωυσής και ο Ηλίας στην σκηνή της μεταμόρφωσης	36
3. Προς Κορινθίους Β 5:8	45
Παραρτήματα.....	52
Ψυχή, σώμα πνεύμα	53
Αναφορές των λέξεων “Σεόλ” και “άδης” στην Βίβλο	66

Ανάσταση ή ζωή αμέσως μετά τον θάνατο;

Σ' αυτό, καθώς επίσης και σε μια σειρά από άλλα άρθρα, θα αγγίξουμε ένα πολύ σημαντικό θέμα το οποίο έχει αποτελέσει πηγή μακρών συζητήσεων και πολλών ερωτήσεων. Αυτό το θέμα αναφέρεται στο τι συμβαίνει μετά το θάνατο, και θα προσεγγιστεί από την πλευρά της Βίβλου, η οποία ειλικρινά πιστεύουμε ότι όντας ότι ο Θεός έχει πει, είναι η μοναδική πηγή που μπορεί να μας δώσει αξιόπιστη πληροφόρηση.

1. Θάνατος: Ο Θεός δεν μας θέλει απληροφόρητους

Αρχίζοντας την έρευνα πάνω στο θέμα μας, θα πάμε στην προς Θεσσαλονικείς Α 4/8/13, όπου διαβάζουμε:

Προς Θεσσαλονικείς Α 4/8/13

"Δεν θέλω δε να αγνοείτε, αδελφοί, περί των κεκοιμημένων, διά να μη λυπείσθε, καθώς και οι λοιποί οι μη έχοντες ελπίδα."

Όπως είναι προφανές απ' αυτό το απόσπασμα, ο Θεός δεν μας θέλει απληροφόρητους σχετικά με τους "κεκοιμημένους" δηλαδή τους νεκρούς. Σε αντίθεση μας θέλει πληροφορημένους, το οποίο με την σειρά του σημαίνει ότι μας έχει επίσης προμηθεύσει με κάθε πληροφορία απαραίτητη για την εξάλειψη οποιασδήποτε πιθανής άγνοιας ή παραπληροφόρησης μας. Από την πλευρά μας, το μόνο που απαιτείται για να λάβουμε αυτήν την πληροφορία είναι να συνεχίσουμε να διαβάζουμε στο ίδιο απόσπασμα. Πραγματικά οι στίχοι 13-18 του

ίδιου κεφαλαίου μας λένε:

Προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/13-18

"Δεν θέλω δε να αγνοείτε, αδελφοί, περί των κοιμημένων, διά να μη λυπείσθε, καθώς και οι λοιποί οι μη έχοντες ελπίδα. Διότι εάν πιστεύωμεν ότι ο Ιησούς απέθανε και ανέστη, ούτω και ο Θεός τους κοιμηθέντας διά του Ιησού θέλει φέρει μετ'αυτού. Διότι τούτο σας λέγομεν διά του λόγου του Κυρίου, ότι ημείς οι ζώντες όσοι απομένομεν εις την παρουσίαν του Κυρίου, δεν θέλομεν προλάβει τους κοιμηθέντας. επειδή αυτός ο Κύριος θέλει καταβεί απ ουρανού με κέλευσμα, με φωνήν αρχαγγέλου, και με σάλπιγγα Θεού, και οι αποθανόντες εν Χριστώ θέλουσιν αναστηθεί πρώτον. έπειτα ημείς οι ζώντες όσοι απομένομεν, θέλομεν αρπαχθεί μετ αυτών εν νεφέλαις εις απάντησιν του Κυρίου εις τον αέρα. και ούτω θέλομεν είσθε πάντοτε μετά του Κυρίου. λοιπόν παρηγορείτε αλλήλους με τους λόγους τούτους."

Όπως μπορούμε να δούμε, αυτό το απόσπασμα αναφέρεται στους "αποθανόντες εν Χριστώ" ή "κοιμηθέντας διά του Ιησού", δηλαδή σ' εκείνους που πέθαναν πιστεύοντας στον Κύριο Ιησού Χριστό. Αν και αυτοί είναι μόνο μια κατηγορία του συνόλου των νεκρών, τα συμπεράσματα από το παραπάνω απόσπασμα σχετικά με την παρούσα κατάσταση των νεκρών έχουν γενική εφαρμογή¹.

Προχωρώντας τώρα σε ότι παραπάνω απόσπασμα μας λέει, δηλαδή στις πληροφορίες που ο Θεός μας έδωσε για να εξαλείψει την άγνοια και

¹ Πραγματικά όπως θα δούμε, αν και υπάρχουν διαφορές σχετικά με τον χρόνο που κάθε μια κατηγορία νεκρών (πιστοί, άπιστοι, άνθρωποι που έζησαν σε άλλες οικονομίες) θα αναστηθεί, καθώς επίσης και σχετικά με το τι θα ακολουθήσει την κάθε μια από αυτές τις αναστάσεις (αιώνια ζωή ή κατάκριση, κρίση σύμφωνα με τον νόμο κτλ), δεν υπάρχει καμιά διαφορά ανάμεσα τους σχετικά με την παρούσα κατάσταση των νεκρών που τις απαρτίζουν.

την παραπληροφόρηση μας σχετικά με τους νεκρούς, μπορούμε να δούμε ότι καμιά αναφορά δεν γίνεται σε υποτιθέμενη ζωή αμέσως μετά τον θάνατο. Εν αντίθεση, αυτό που το παραπάνω απόσπασμα τονίζει καθαρά είναι την ανάσταση σαν την ΜΟΝΗ έξοδο από τον θάνατο και τον μόνο τρόπο για να επανέλθει κανείς ξανά στην ζωή. Πραγματικά, σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα, οι νεκροί εν Χριστώ θα αναστηθούν την ημέρα του ερχομού του Χριστού, ενώ οι ζωντανοί Χριστιανοί θα αρπαχτούν μ' αυτούς εκείνη την ημέρα στον ουρανό για να συναντήσουν τον Κύριο στον αέρα. "και ουτω θελομεν εισθε (το σύνολο του Χριστιανισμού, νεκροί και ζωντανοί Χριστιανοί) πάντοτε μετά του Κυρίου", το οποίο με την σειρά του σημαίνει ότι αφού ΘΑ (μέλλοντας) είμαστε με τον Κύριο, κανένας νεκρός δεν είναι με τον Κύριο τώρα, ούτε επίσης αν πεθάνουμε θα είμαστε αμέσως με τον Κύριο. Αντ' αυτού ΘΑ είμαστε μ' αυτόν όταν θα έρθει.

Πέρα από το παραπάνω απόσπασμα της προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/13-18 το οποίο μας δόθηκε έτσι ώστε να είμαστε πλήρως ενημερωμένοι σχετικά με τους νεκρούς εν Χριστώ, ο Λόγος του Θεού περιέχει και άλλα αποσπάσματα τα οποία ενισχύουν ότι η προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/13-18 μας είπε. Ένα τέτοιο απόσπασμα είναι και η προς Κορινθίους Α 15/ιε/20-24, όπου αρχίζοντας από τους στίχους 20-22, διαβάζουμε:

Προς Κορινθίους Α 15/ιε/20-22

"Αλλά τώρα ο Χριστός ανέστη εκ νεκρών. έγεινεν απαρχή των κεκοιμημένων. Διότι επειδή ο θάνατος ήλθε δι' ανθρώπου, ούτω και δι' ανθρώπου η ανάστασις των νεκρών. Επειδή καθώς πάντες αποθνήσκουσιν εν τω Αδάμ, ούτω και πάντες θελουσι (μέλλοντας) ζωοποιηθεί εν τω Χριστώ."

Απ' αυτό το απόσπασμα δυο πράγματα γίνονται καθαρά. Το πρώτο είναι ότι ΟΛΟΙ θα ζωοποιηθούν, αν και όπως ο στίχος 23 παρακάτω μας λέει: "έκαστος όμως κατά την ιδίαν αυτού τάξιν" δηλαδή όχι όλοι ταυτόχρονα. Πέρα απ' αυτό, κάτι άλλο που το παραπάνω απόσπασμα κάνει επίσης καθαρό είναι ότι οι νεκροί "ΘΕΛΟΥΣΙ (μέλλοντας) ζωοποιηθεί", δηλαδή ΘΑ πάρουν ζωή, το οποίο με την σειρά του σημαίνει ότι ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ τώρα, και έτσι η διδασκαλία που διδάσκει το αντίθετο, δηλαδή ότι οι νεκροί είναι ζωντανοί τώρα, δεν μπορεί να είναι σωστή. Πότε τώρα οι νεκροί θα ζωοποιηθούν είναι κάτι το οποίο απαντιέται στους στίχους 23-24 του ίδιου κεφαλαίου, όπου διαβάζουμε:

Προς Κορινθίους Α 15/1ε/23-24

"έκαστος όμως κατά την ιδίαν αυτού τάξιν. ο Χριστός είναι η αρχή, έπειτα όσοι είναι του Χριστού, εν τη παρουσία αυτού. Ύστερον θέλει είσθε το τέλος, όταν παραδώσει την βασιλείαν εις τον Θεόν και Πατέρα. Όταν καταργήσει πάσαν αρχήν και πάσαν εξουσίαν και δύναμιν."

Ο πρώτος - και μέχρι τώρα ο μόνος - ο οποίος αναστήθηκε από τους νεκρούς είναι ο Χριστός. Εντούτοις, η ανάσταση του δε θα είναι μοναδική για πάντα, αφού στο μέλλον θα ακολουθηθεί: σε πρώτη φάση από την ανάσταση εκείνων που είναι του Χριστού και έπειτα από την ανάσταση των υπολοίπων. Ο χρόνος που η πρώτη από αυτές τις αναστάσεις, δηλαδή η ανάσταση εκείνων που είναι του Χριστού, θα συμβεί ορίζεται σαν ο χρόνος του ερχομού, "της παρουσίας", του Χριστού, το οποίο άλλωστε είναι και αυτό που η προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ μας είπε. Απ' αυτό μπορούμε και πάλι να συμπεράνουμε ότι αφού,

σύμφωνα με το "χρονοδιάγραμμα" του παραπάνω αποσπάσματος, οι νεκροί εν Χριστώ θα είναι οι πρώτοι που θα ζωοποιηθούν και αφού η ημέρα που αυτό θα συμβεί θα είναι η ημέρα του ερχομού του Χριστού, η οποία ακόμα ανήκει στο μέλλον, πέρα από τον Κύριο Ιησού, δεν υπάρχει ΚΑΝΕΝΑΣ νεκρός που να ζεί τώρα. Σε αντίθεση, όλοι ΘΑ ζήσουν ξανά στο μέλλον, και ο καθένας "κατά την ίδια αυτού τάξη", δηλαδή με την σειρά του, ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκει.

2. Με τι σώμα θα αναστηθούν οι νεκροί;

Η Βίβλος όχι μόνο μας λέει ότι εκείνοι που πέθαναν πιστεύοντας στον Χριστό θα αναστηθούν την ημέρα του ερχομού του, αλλά μας γνωστοποιεί επίσης και με τι σώμα αυτοί θα αναστηθούν. Πράγματι, αρχίζοντας από την προς Κορινθίους Α 15/1ε/35-41 διαβάζουμε:

Κορινθίους Α 15/1ε/35-41

"Αλλά θέλει τις ειπεί, Πως ανασταίνονται οι νεκροί; και με ποιον σώμα έρχονται; Άφρων, εκείνο το οποίον συ σπείρεις, δεν ζωογονείται, εάν δεν αποθάνει. Και εκείνο το οποίον σπείρεις, δεν σπείρεις το σώμα το οποίον μέλλει να γίνει, αλλά γυμνόν κόκκον, σίτου τυχόν, ή τινός των λοιπών. Ο δε Θεός δίδει εις αυτό σώμα καθώς ηθέλησε, και εις έκαστον των σπερμάτων το ιδιαίτερον αυτού σώμα. Πάσα σαρξ δεν είναι η αυτή σαρξ. αλλά άλλη μεν σαρξ των ανθρώπων, άλλη δε σαρξ των κτηνών, άλλη δε των ιχθύων, και άλλη των πτηνών. Είναι και σώματα επουράνια, και σώματα επίγεια. πλην άλλη μεν η δόξα των επουράνιων, άλλη δε η των επίγειων. Άλλη δόξα είναι του ήλιου, και άλλη δόξα της σελήνης, και άλλη δόξα των αστέρων. Διότι αστήρ διαφέρει αστέρος

κατά την δόξαν."

Ο λόγος που ο Παύλος κάνει όλες αυτές τις αναφορές στο σπόρο που αναπτύσσεται σε κάτι άλλο, το φυτό, καθώς και στις διαφορές μεταξύ των σωμάτων και των "σαρκών" κτλ. δείχνεται στην αρχή του αποσπάσματος όπου γίνεται καθαρό ότι ο λόγος που όλα αυτά λέγονται αφορά το "πως ανασταίνονται οι νεκροί και με ποιο σώμα έρχονται" καθώς και στον στίχο 42, όπου διαβάζουμε:

Προς Κορινθίους 15/1ε/42

"ΟΥΤΩ και η ανάστασις των νεκρών."

Η λέξη "ούτω" συνδέει αυτά που προηγούνται αυτής (στίχοι 35-41) με αυτά που έπονται ("η ανάστασις των νεκρών"). Μ' αλλά λόγια όπως ένας σπόρος αν και "πεθαίνει" δίνει ένα ολόκληρο φυτό, έτσι και αυτό το γήινο (δηλαδή φτιαγμένο από το χώμα, "χοϊκό") σώμα, αν και θα πεθάνει ένα άλλο σώμα θα το διαδεχτεί στη ανάσταση. Και όπως όλα τα σώματα δεν είναι ίδια, έτσι και το αναστημένο σώμα δεν θα είναι ίδιο με το τωρινό γήινο σώμα. Επιπρόσθετα, όπως τα επουράνια και τα επίγεια σώματα διαφέρουν σε δόξα το ίδιο επίσης και το σώμα της ανάστασης σε σχέση με το παρών γήινο σώμα. Όπως οι στίχοι 42-45 μας λένε:

Προς Κορινθίους Α 15/1ε/42-45

"Ούτω και η ανάστασις των νεκρών. σπείρεται εν φθορά, ανίσταται εν αφθαρσία. Σπείρεται εν ατιμία, ανίσταται εν δόξη. Σπείρεται εν ασθενεία, ανίσταται εν δυνάμει. Σπείρεται σώμα ψυχικόν, ανίσταται σώμα πνευματικόν, Είναι σώμα ψυχικόν, και είναι σώμα πνευματικόν.

Ούτως είναι και γεγραμμένον, Ο πρώτος άνθρωπος Αδάμ "έγεινεν εις ψυχὴν ζώσαν." ο έσχατος Αδάμ εις πνεύμα ζωοποιούν."
(Μετ. Βάμβα - αρχαίο κείμενο)

Το σώμα που έχουμε τώρα είναι "σώμα ψυχικό" δηλαδή σώμα του οποίου η ζωή βασίζεται στην ψυχή. Αυτό είναι το σώμα το οποίο "σπείρεται". Εντούτοις αυτό το σώμα είναι ακατάλληλο για την αιώνια ζωή που ο Θεός έχει υποσχεθεί για μας. Πράγματι όπως η προς Κορινθίους Α 15/1ε/50 μας λέει:

Προς Κορινθίους Α 15/1ε/50

"Τούτο δε λέγω, αδελφοί, ότι σαρξ και αίμα βασιλείαν Θεού δεν δύναται να κληρονομήσωσιν, ουδέ η φθορά κληρονομεί την αφθαρσίαν."

Αυτό το σώμα που αποτελείται από σάρκα και αίμα όντας φθαρτό είναι ανίκανο να κληρονομήσει την αφθαρσία και έτσι θα πρέπει να αλλαχτεί. Όπως οι στίχοι 53-55 μας λένε:

Προς Κορινθίους Α 15/1ε/53-55

"διότι πρέπει το φθαρτόν τούτο να ενδυθή αφθαρσία, και το θνητόν τούτο να ενδυθή αθανασίαν. Όταν δε το φθαρτόν τούτο ενδυθή αφθαρσία, και το θνητόν τούτο ενδυθή αθανασίαν, τότε θέλει γίνει ο λόγος ο γεγραμμένος "Κατεπόθη ο θάνατος εν νίκη." "Που, θάνατε, το κέντρον σου; που, άδη, η νίκη σου;"

Μόνο όταν αυτό το θνητό και φθαρτό σώμα που έχουμε τώρα, ντυθεί

την αφθαρσία και την αθανασία, ο θάνατος θα έχει καταποθεί με νίκη. Γιατί το νέο σώμα - το σώμα που "ανίσταται" (προς Κορινθίους Α 15/1ε/44) - και που θα πάρει την θέση του παρόντος φθαρτού ψυχικού σώματος - του σώματος που "σπείρεται" (προς Κορινθίους Α 15/1ε/44) - θα είναι άφθαρτο, ο θάνατος δεν θα έχει εξουσία πάνω του. Δεν θα είναι "ψυχικό σώμα", δηλαδή σώμα που η ζωή του θα βασίζεται στην ψυχή, αλλά "πνευματικό σώμα" δηλαδή σώμα με ικανότητες και ιδιότητες όπως το σώμα του αναστημένου Χριστού, του μόνου που μέχρι τώρα έχει τέτοιο σώμα. Όπως οι στίχοι 44-49 της προς Κορινθίους Α 15/1ε μας λένε:

Προς Κορινθίους Α 15/1ε/44-49

"Είναι σώμα ψυχικόν, και είναι σώμα πνευματικόν. Ούτως είναι και γεγραμμένον, Ο πρώτος άνθρωπος Αδάμ "έγεινεν εις ψυχὴν ζώσαν." ο έσχατος Αδάμ εις πνεύμα ζωοποιούν. Πλην ουχί πρώτον το πνευματικόν, αλλά το ψυχικόν, έπειτα το πνευματικόν. Ο πρώτος άνθρωπος είναι εκ της γης, χοϊκός. Ο δεύτερος άνθρωπος, ο Κύριος εξ ουρανού. Οποίος ο χοϊκός, τοιούτοι και οι χοϊκοί. και οποίος ο επουράνιος, τοιούτοι και οι επουράνιοι. Και καθώς εφορέσαμεν την εικόνα του χοϊκού, θέλομεν φορέσει και την εικόνα του επουρανίου."

Κάθε άνθρωπος που έχει περάσει από το πρόσωπο της γης, συμπεριλαμβανόμενου τόσο του Αδάμ όσο και του Χριστού, είχε "ψυχικό σώμα". Εντούτοις, ο Χριστός είναι ο μόνος που πήγε πέρα από αυτό, αφού αν και πέθανε, δεν παράμεινε νεκρός όπως όλοι οι άλλοι αλλά αναστήθηκε μετά από τρεις μέρες και τρεις νύχτες με ένα άφθαρτο, "πνευματικό σώμα". Το πνευματικό σώμα δεν είναι λοιπόν μια θεωρητική έννοια, αλλά μια πραγματικότητα αφού είναι το σώμα που ο

Κύριος Ιησούς Χριστός έχει τώρα². Και όπως τώρα φοράμε την "στολή" του Αδάμ, το ψυχικό σώμα, - "την εικόνα του χοϊκού" -, έτσι και μια μέρα, την ημέρα του ερχομού του Χριστού, θα φορέσουμε και την δική του "στολή", το πνευματικό σώμα, - "την εικόνα του επουρανίου". Πότε αυτό θα συμβεί είναι κάτι το οποίο απαντιέται στους στίχους 51-52 του ίδιου κεφαλαίου της προς Κορινθίους Α, όπου διαβάζουμε:

Προς Κορινθίους Α 15/ιε/51-52

"Ιδού, μυστήριον λέγω προς εσάς. Πάντες μεν δεν θέλομεν κοιμηθεί [δηλαδή πεθάνει], πάντες όμως θέλομεν μεταμορφωθεί, εν μια στιγμή, εν ριπή οφθαλμού, εν τη εσχάτη σαλπύγγι. Διότι θέλει σαλπίσει, και οι νεκροί θέλουσιν αναστηθεί άφθαρτοι, και ημείς θέλομεν μεταμορφωθεί."

Και όπως η προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/15-18 μας λέει:

Προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/15-18

"Διότι τούτο σας λέγομεν διά του λόγου του Κυρίου, ότι ημείς οι ζώντες όσοι απομένομεν εις την παρουσίαν του Κυρίου, δεν θέλομεν προλάβει τους κοιμηθέντας. Επειδή αυτός ο Κύριος θέλει καταβεί απ ουρανού με

2 Αφού μετά την ανάσταση του ο Ιησούς Χριστός έχει πνευματικό σώμα, ένας λογικός τρόπος για την απόκτηση περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τις ικανότητες και ιδιότητες του πνευματικού σώματος, θα ήταν δια μέσου της μελέτης των ευαγγελικών περικοπών που αναφέρονται στο μετά την ανάσταση διάστημα. Κάνοντας μια τέτοια μελέτη προκύπτει ότι: το πνευματικό σώμα είναι ένα σώμα με υπερφυσικές ικανότητες αφού ο αναστημένος Χριστός μπορούσε να εμφανίζεται και να εξαφανίζεται αυτόματα και ξαφνικά (δες [κατά Λουκά 24/κδ/31, 37](#)). Ακόμα αυτό είναι ένα σώμα με μεταβλητή μορφή ([κατά Μάρκο 16/ιδ/12](#)) αν και έχει και σάρκα και κόκαλα και μπορεί κανείς να το πιάσει, δηλαδή είναι σώμα στη κυριολεξία (δες [κατά Λουκά 24/κδ/39](#)).

κέλευσμα, με φωνήν αρχαγγέλου, και με σάλπιγγα Θεού, και οι αποθανόντες εν Χριστώ θέλουσιν αναστηθεί πρώτον. Έπειτα ημείς οι ζώντες όσοι απομένομεν, θέλομεν αρπαχθεί μετ αυτών εν νεφέλαις εις απάντησιν του Κυρίου εις τον αέρα. και ούτω θέλομεν είσθε πάντοτε μετά του Κυρίου. Λοιπόν παρηγορείτε αλλήλους με τους λόγους τούτους."

Καταλήγοντας λοιπόν, απ' ότι έχουμε δει μέχρι τώρα:

Ο Θεός επιθυμεί να μην είμαστε απληροφόρητοι σχετικά με εκείνους που πέθαναν, και γι' αυτόν το λόγο έχει προμηθεύσει στον Λόγο Του όλες τις σχετικές πληροφορίες για το όφελος μας. Έτσι, σύμφωνα μ' αυτές τις πληροφορίες, ο Χριστός είναι ο πρώτος και ο μόνος που αν και πέθανε είναι ζωντανός ΤΩΡΑ, καθώς ο Θεός τον ανέστησε από τους νεκρούς. Όπως η προς Κορινθίους Α 15/ιε/23 χαρακτηριστικά μας είπε, ο Χριστός είναι η ΑΠΑΡΧΗ, ο ΠΡΩΤΟΣ. Ακολουθώντας τον, οι επόμενοι που θα ζήσουν ξανά θα είναι εκείνοι που είναι του Χριστού, δηλαδή οι νεκροί Χριστιανοί, ενώ αργότερα οι υπόλοιποι νεκροί θα ακολουθήσουν επίσης (προς Κορινθίους 15/ιε/23).

Σχετικά τώρα με τον χρόνο που οι νεκροί εν Χριστώ θα ξαναζήσουν, ο Λόγος τον ορίζει σαν ταυτόχρονο με τον χρόνο του ερχομού του Χριστού. Με την σειρά του αυτό σημαίνει ότι αφού ο ερχομός του Χριστού είναι ακόμα μελλοντικό γεγονός, οι νεκροί είναι αδύνατο να ζουν τώρα. Αντ' αυτού ΘΑ ξαναζήσουν εκείνη την ημέρα. Εντούτοις, αυτό δεν θα είναι και το μόνο γεγονός που θα συμβεί εκείνη την ημέρα αφού με την ανάσταση των νεκρών Χριστιανών, εκείνοι οι Χριστιανοί που θα είναι ζωντανοί εκείνη την ημέρα θα αρπαχτούν μαζί με τους αναστημένους στα σύννεφα για να συναντήσουν τον Κύριο στον αέρα (προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/17). Και όπως η προς Θεσσαλονικείς Α

4/δ/17 μας λέει: "ΚΑΙ ΕΤΣΙ ΘΑ ΕΙΜΑΣΤΕ (όλοι οι Χριστιανοί) ΠΑΝΤΟΤΕ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟ"

Σχετικά τώρα με το σώμα το οποίο οι αναστημένοι νεκροί θα έχουν εκείνη την ημέρα, αυτό θα είναι ότι η Βίβλος ονομάζει "πνευματικό σώμα", δηλαδή ένα άφθαρτο, αθάνατο σώμα όμοιο με το σώμα που ο Ιησούς Χριστός έχει τώρα. Αυτό επίσης θα είναι και το σώμα που οι ζωντανοί Χριστιανοί που θα αρπαχτούν στα σύννεφα εκείνη την ημέρα θα πάρουν, σε αντικατάσταση του παρόντος φθαρτού ψυχικού σώματος. Σύμφωνα με τον Λόγο όλη αυτή η διαδικασία θα γίνει "εν ριπή οφθαλμού", όπως η προς Κορινθίους Α 15/1ε/52 χαρακτηριστικά μας λέει, και μπορεί να συμβεί κάθε στιγμή, ακόμα και στο επόμενο λεπτό από τώρα. Ο ακριβής χρόνος δεν είναι κάτι που ο Θεός έχει αποκαλύψει στον Λόγο Του και επομένως κανένας δεν μπορεί να τον γνωρίζει (προς Θεσσαλονικείς 5/ε/1-2, κατά Μάρκο 13/1γ/32, Πέτρου Β 3/γ/4-13).

3. Περαιτέρω ανάλυση σχετικά με τους νεκρούς

Παρά το γεγονός ότι ο Λόγος του Θεού διατυπώνει με σαφήνεια την αλήθεια σχετικά με τους νεκρούς, μια ματιά σε ότι οι περισσότεροι Χριστιανοί πιστεύουν δείχνει μεγάλες διαφορές. Πραγματικά, για πολλούς Χριστιανούς όταν κάποιος πεθαίνει, η ψυχή του συνεχίζει να ζει και αφού περνάει από κάποια κρίση, πηγαίνει στον ουρανό όπου είναι με τον Θεό και τους αγαπημένους της, έχοντας πλήρη συνείδηση και δοξολογώντας τον Κύριο σε ένα περιβάλλον ευδαιμονίας και καλοπέρασης. Έτσι σύμφωνα μ' αυτήν την "κοινή άποψη", ο θάνατος είναι στην πραγματικότητα ένας φίλος μέσω του οποίου πετυχαίνουμε μια καλύτερη ζωή "στην άλλη πλευρά". Μια σύγκριση αυτής της άποψης με ότι είδαμε ότι ο Θεός αποκάλυψε για το καλό μας, κάνει την

ανακρίβεια της και το εσφαλμένο της καθαρά. Εντούτοις πέρα από τα αποσπάσματα που έχουμε δει μέχρι τώρα, ο Λόγος περιέχει ακόμα περισσότερα τα οποία κάνουν τα λάθη και τις αντιθέσεις της "κοινής άποψης" σε σχέση με τον Λόγο ακόμα καθαρότερα. Παρακάτω κάθε ένας από τους ισχυρισμούς της "κοινής άποψης" θα εξεταστεί και θα τοποθετηθεί απέναντι στον Λόγο του Θεού.

[3.1. Είναι ο ουρανός ο τόπος που παν οι νεκροί μετά τον θάνατο;](#)

Όπως είδαμε στο πρώτο μέρος αυτού του άρθρου, η πρώτη ομάδα νεκρών που θα πάει στον ουρανό θα είναι οι αναστημένοι Χριστιανοί, την ημέρα του ερχομού του Κυρίου. Απ' αυτό, μπορεί εύκολα να συναχθεί ότι κανένας νεκρός δεν είναι στον ουρανό τώρα - πέρα φυσικά από τον αναστημένο Χριστό - και κανένας δεν θα πάει εκεί μετά τον θάνατο του. Που λοιπόν παν οι νεκροί μετά τον θάνατο; Η απάντηση που η Βίβλος δίνει είναι στον Τάφο³ καθώς αυτή είναι η έννοια των λέξεων "Σεολ" και "Αδης"⁴ που η Βίβλος χρησιμοποιεί για να δηλώσει τον χώρο των νεκρών⁵. Μια πλήρη κατανόηση των χαρακτηριστικών του "Αδη" μπορεί να επιτευχθεί με μια μελέτη της χρήσης της λέξης αυτής

3 Ως Τάφος με κεφαλαίο Τ νοείται όχι ένας απλός τάφος ή μνημείο αλλά ο νοητός χώρος που απαρτίζεται από το σύνολο αυτών.

4 Η λέξη "Αδης" όπως χρησιμοποιείται στην Βίβλο δεν έχει καμιά σχέση με τις αρχαιοελληνικές δοξασίες και τις χρήσεις που οι αρχαίοι Έλληνες τις προσέδιδαν, πέρα ίσως από το γεγονός ότι χρησιμοποιούνταν και από αυτούς με την έννοια του χώρου των νεκρών.

5 Όπως μια ματιά στην LXX (μετάφραση των εβδομήκοντα) μπορεί να δείξει, οι λέξεις "Αδης" και "Σεολ" είναι ισοδύναμες αφού η λέξη άδης είναι η λέξη που η LXX χρησιμοποιεί κατά κόρο για την μετάφραση της λέξης "Σεολ". Δείτε: ["Αναφορές των λέξεων "Σεολ" και "άδης" στην Βίβλο"](#). Αυτό άλλωστε γίνεται φανερό και από την χρήση της λέξης Άδης από τον Πέτρο για την μετάφραση της λέξης Σεολ στην παραπομπή από τους Ψαλμούς που δίνεται στις [Πράξεις 2/β/27](#).

στην Βίβλο. Γι' αυτό τον σκοπό, έχουμε συντάξει την ακόλουθη λίστα: "Αναφορές των λέξεων "Σεολ" και "άδης" στην Βίβλο".

3.2 Έχουν οι νεκροί γνώση και συνείδηση;

Ένας άλλος ισχυρισμός της παράδοσης είναι ότι μετά τον θάνατο οι νεκροί συνεχίζουν να ζουν, έχοντας πλήρη γνώση και συνείδηση και βοηθώντας τους ζωντανούς. Ξανά, απ' όσα ο Θεός μας είπε για να μην είμαστε απληροφόρητοι, είναι προφανές ότι ένας ισχυρισμός σαν και αυτόν δεν μπορεί να είναι σωστός. Πράγματι, σύμφωνα με τα όσα έχουμε δει οι νεκροί δεν είναι ζωντανοί τώρα, το οποίο με την σειρά του σημαίνει ότι δεν μπορούν να κάνουν πράγματα που μπορούν να χρεωθούν και που χαρακτηρίζουν αποκλειστικά και μόνο τους ζωντανούς. Ο Εκκλησιαστής 9/θ/4-6, 9 δεν αφήνει πραγματικά κανένα περιθώριο για οποιαδήποτε διαφορετική γνώμη. Έτσι εκεί διαβάζουμε:

Εκκλησιαστής 9/θ/4-6, 9

“Διότι εις τον έχοντα κοινωνίαν μεταξύ πάντων των ζώντων, είναι ελπίς. Επειδή κύων ζών είναι καλύτερος παρά λέοντα νεκρόν. Διότι οι ζώντες γνωρίζουσιν ότι θέλουσιν αποθάνει. Αλλ' οι νεκροί δεν γνωρίζουσιν ουδεν, ουδέ έχουσι πλέον απόλαυσιν. Επειδή το μνημόσυνον αυτών ελησμονήθη. Έτι και η αγάπη αυτών, και το μίσος αυτών, και ο φθόνος αυτών, ήδη εχάθη. Και δεν θελουσιν έχει πλέον εις τον αιωνα μεριδα εις παντα οσα γινονται υπο τον ηλιον.....Πάντα όσα ευρει η χειρ σου να κάμη, κάμε κατά την δύναμη σου. ΔΙΟΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΡΑΞΙΣ, ΟΥΤΕ ΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΟΥΤΕ ΓΝΩΣΙΣ, ΟΥΤΕ ΣΟΦΙΑ, ΕΝ ΤΩ ΑΔΗ ΟΠΟΥ ΥΠΑΓΕΙΣ”

Όπως είναι προφανές απ' αυτό το απόσπασμα, οι νεκροί δεν έχουν ούτε γνώση ούτε συνείδηση, και "δεν θέλουσι έχουν πλέον εις τον αιώνα μερίδα εις πάντα όσα γίνονται υπό τον ήλιο", δηλαδή στην ζωή. Αυτό όχι μόνο καταρρίπτει τον ισχυρισμό της ικανότητας γνώσης και συνείδησης μετά τον θάνατο, αλλά επίσης καταρρίπτει και τον ισχυρισμό πολλών δογμάτων ότι "άγιοι" νεκροί άνθρωποι παρουσιάστηκαν σε άλλους "άγιους" ανθρώπους και τους μίλησαν, ή ότι τέτοια πρόσωπα όπως η Μαρία, η μητέρα του Χριστού, μπορούν να ακούν και να απαντούν προσευχές. Όπως είδαμε σύμφωνα με την Βίβλο, με την εξαίρεση του αναστημένου Ιησού Χριστού, δεν υπάρχει κανείς που να έχει πεθάνει και να είναι ζωντανός τώρα. Επομένως δεν υπάρχει κανείς νεκρός που να είναι σε θέση να παρουσιαστεί σε ζωντανούς ή να ακούσει και να απαντήσει προσευχές αφού, όντας νεκρός, δεν έχει ούτε γνώση, ούτε συνείδηση και ούτε μπορεί να έχει "μερίδα εις πάντα όσα γίνονται υπό τον ήλιον" δηλαδή στην ζωή.

[3.3. Δοξολογούν οι νεκροί τον Θεό:](#)

Ένας άλλος ισχυρισμός της παράδοσης σχετικά με τους νεκρούς, είναι ότι όταν κάποιος πεθαίνει πηγαίνει στον ουρανό όπου υμνεί και δοξολογεί τον Θεό. Αν και από την εξέταση των πληροφοριών που ο Θεός μας έδωσε προς ενημέρωσή μας, είναι καθαρό ότι αυτός ο ισχυρισμός είναι ξανά εσφαλμένος, καθώς οι νεκροί δεν είναι ούτε στον ουρανό αλλά ούτε και ζωντανοί έτσι ώστε να μπορούν να δοξολογούν, ο Λόγος απαντάει και εδώ άμεσα. Έτσι οι Ψαλμοί 6/ς/5 μας λένε:

Ψαλμοί 6/ς/5

"Διότι εν τω θανάτω δεν υπάρχει ενθύμησις περι σου [εννοεί τον Θεό]."

Εν τω άδη τις θέλει σε δοξολογήσει;

Σε αντίθεση με τις ιδέες της παράδοσης, ο Λόγος κάνει καθαρό ότι "στον θάνατο δεν υπάρχει ενθύμησις περί του Θεού". Στον Άδη, κανένας δεν θα τον δοξολογήσει, αφού κανένας δεν είναι ζωντανός εκεί έτσι ώστε να μπορεί να τον δοξολογήσει. Εν αντίθεση, είναι οι ζωντανοί και μόνο αυτοί που θα δοξολογήσουν τον Θεό. Πράγματι όπως ο Ησαΐας 38/λη/18-19 μας λέει:

Ησαΐας 38/λη/18-19

"διότι ο Άδης δεν θελει σε υμνησει. Ο θανατος δεν θελει σε δοξολογησει. Οι καταβαίνοντες εις τον λάκκον δεν θέλουσιν ελπίζει επί την αλήθειαν σου. Ο ζων, ο ζων, αυτος θελει σε υμνει....."

(Βάμβας - LXX)

Είναι ο ζωντανός, "ο ζων", και όχι ο νεκρός που θα υμνήσει και θα δοξολογήσει τον Θεό. Είναι τώρα που θα τον δοξολογήσουμε και θα τον υμνήσουμε και όχι όταν πεθάνουμε.

3.4 Είναι ο θάνατος ένας φίλος σταλμένος από τον Θεό

Επιπρόσθετα με τα παραπάνω, ένας άλλος ισχυρισμός της παράδοσης είναι ότι ο θάνατος είναι ένας φίλος σταλμένος από τον Θεό για να μας φέρει πιο κοντά σ' Αυτόν. Ξανά, ότι έχουμε δει μέχρι τώρα στα μέρη 1 και 2 είναι αρκετό για να αποδείξει ότι αυτός ο ισχυρισμός είναι και πάλι εσφαλμένος. Πράγματι, αν ο θάνατος ήταν ένας φίλος σταλμένος από τον Θεό τότε δεν θα υπήρχε κανένας λόγος ο Θεός να

ακυρώσει τα αποτελέσματα του με την ανάσταση. Αυτό και μόνο δείχνει ότι ο θάνατος δεν είναι ένας φίλος, όπως η παράδοση υποστηρίζει. Πράγματι στην προς Κορινθίους Α 15/1ε/26 διαβάζουμε:

Προς Κορινθίους Α 15/1ε/26

"Έσχατος ΕΧΘΡΟΣ καταργείται ο θάνατος."

Ο θάνατος δεν είναι φίλος όπως πολλοί τον παρουσιάζουν, αλλά ένας εχθρός και σαν τέτοιος θα καταστραφεί⁶. Απ' αυτό, μπορούμε επιπρόσθετα να συμπεράνουμε ότι ο θάνατος, όντας ένας εχθρός που ο Θεός θα καταστρέψει, δεν μπορεί να έχει τον Θεό σαν πηγή. Ποιος είναι τότε η πραγματική πηγή του θανάτου;. Η απάντηση δίνεται στην προς Εβραίους 2/β/14 όπου διαβάζουμε:

Προς Εβραίους 2/β/14

"Επειδή λοιπόν τα παιδιά εμέθεξαν από σαρκός και αίματος, και αυτός παρομοίως μετέλαβεν από των αυτών, διά να καταργήσει διά του θανάτου τον εχοντα το κρατος του θανατου, τουτεστι τον διαβολον"

Είναι ο διάβολος λοιπόν και όχι ο Θεός που έχει το κράτος, την δύναμη του θανάτου. Όπως το κατά Ιωάννη 8/η/44 χαρακτηριστικά μας λέει:

Κατά Ιωάννη 8/η/44

"Σεις [εννοεί τους Ιουδαίους με τους οποίους ο Χριστός συνομιλούσε] είσθε εκ πατρός του διαβόλου, και τας επιθυμίας του πατρός σας θέλετε

⁶ Δες Αποκάλυψη 20/κ/14 για την ακριβή καταγραφή της καταστροφής του.

να πράττητε. Εκείνος ητο απ αρχης ανθρωποκτονος"

Ο Διάβολος ήταν από την αρχή ανθρωποκτόνος. Σε αντίθεση, ο Θεός, όχι μόνο δεν επιθύμησε ποτέ τον θάνατο, αλλά δρώντας στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, προμήθευσε μια πλήρη λύση στο πρόβλημα του θανάτου. Ποια είναι αυτή η λύση. Η πίστη στον Κύριο Ιησού Χριστό. Πραγματικά όπως ο Ιησούς είπε στο κατά Ιωάννη 11/1α/25:

Κατά Ιωάννη 11/1α/25

"Είπε προς αυτήν ο Ιησούς, Εγώ είμαι η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ και η ζωή. Ο πιστεύων εις εμέ, και αν αποθάνει, ΘΕΛΕΙ ΖΗΣΕΙ."

Πότε θα ζήσει; Το έχουμε ήδη δει: την ημέρα του ερχομού του Κυρίου όταν "οι νεκροί θέλουσιν αναστηθεί άφθαρτοι και ημείς θέλομεν μεταμορφωθεί" (Προς Κορινθίους Α 15/1ε/52)

4. Συμπέρασμα

Σ' αυτό το άρθρο μελετήσαμε το τι συμβαίνει μετά τον θάνατο. Όπως είδαμε πέρα από τον Ιησού Χριστό που αναστήθηκε από τους νεκρούς δεν υπάρχει κανένας άλλος νεκρός που να ζεί τώρα. Οι επόμενοι που θα ζήσουν, θα είναι εκείνοι που είναι του Χριστού δηλαδή οι νεκροί Χριστιανοί, την ημέρα του ερχομού του. Το σώμα που αυτοί θα έχουν εκείνη την ημέρα δεν θα είναι ψυχικό, σαν το σώμα που είχαν πριν τον θάνατο τους, αλλά πνευματικό, σαν το σώμα που ο Ιησούς Χριστός έχει τώρα. Η ανάσταση των νεκρών Χριστιανών θα ακολουθηθεί από το

άρπαγμα εκείνων των Χριστιανών που θα είναι ζωντανοί εκείνη την ημέρα, και των οποίων το σώμα θα αλλαχθεί επίσης από ψυχικό σε πνευματικό. Μετά από απ' όλα αυτά: "ΘΑ ΕΙΜΑΣΤΕ (όλοι οι Χριστιανοί, νεκροί και ζωντανοί) ΠΑΝΤΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟ"

Έχοντας εξετάσει τι η Βίβλος λέει σχετικά με τους νεκρούς, προχωρήσαμε και εξετάσαμε μερικούς κοινούς ισχυρισμούς της παράδοσης στο φως των όσων ο Λόγος του Θεού λέει. Έτσι είδαμε ότι οι νεκροί:

- i) δεν πάνε στον ουρανό αλλά στον Άδη
- ii) δεν έχουν ούτε γνώση ούτε συνείδηση, ούτε ποτέ θα έχουν μέρος σε ότι συμβαίνει στην ζωή
- iii) δεν δοξολογούν ούτε υμνούν τον Θεό

Επιπρόσθετα είδαμε ότι:

- iv) ο θάνατος δεν είναι ένας φίλος που μας φέρνει πιο κοντά στον Θεό, αλλά ένας εχθρός που θα καταστραφεί και που
- v) ως πηγή του δεν έχει τον Θεό αλλά τον διάβολο.

Απ' όλα τα παραπάνω θα πρέπει να είναι λοιπόν καθαρό ότι ο θάνατος δεν είναι μια ελπίδα που σαν Χριστιανοί θα πρέπει να έχουμε. Αντ' αυτού η ελπίδα μας είναι ο ερχομός του Κυρίου Ιησού Χριστού, αφού μ' αυτόν, αν είμαστε νεκροί θα αναστηθούμε, και αν είμαστε ζωντανοί θα αρπαχτούμε στα σύννεφα, για να συναντήσουμε τον Κύριο στον αέρα (προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/17). Ως Χριστιανοί λοιπόν δεν πρέπει να περιμένουμε την ημέρα του θανάτου μας αλλά την ημέρα του ερχομού του Κυρίου. Όπως η προς Φιλιπησίους 3/γ/20-21 χαρακτηριστικά μας λέει:

Προς Φιλιπησίους 3/γ/20-21

"Διότι το πολιτευμα ημων ειναι εν ουρανοις, οπωθεν και προσμενομεν σωτηρα, τον Κυριον Ιησουν Χριστον. Όστις θελει μετασχηματισει το σωμα της ταπεινωσεως ημων [το παρών ψυχικό σώμα], ωστε να γινει συμμορφον με το σωμα της δοξης αυτου [το πνευματικό σώμα], κατά την ενέργειαν διά της οποίας δύναται και να υποτάξει τα πάντα εις εαυτόν."

Μακάρι λοιπόν να ανοίξουμε τις καρδιές μας και τα αυτιά μας, όχι στην ψεύτικη "παρηγοριά" της θρησκείας αλλά στην αληθινή παρηγοριά του Λόγου, έτσι ώστε να μην περιμένουμε την ημέρα του δυστυχούς γεγονότος του θανάτου, αλλά την ημέρα του ενδόξου ερχομού του Ιησού Χριστού, ημέρα κατά την οποία το παρών ψυχικό και φθαρτό σώμα μας θα αλλαχτεί "ώστε να γίνει σύμμορφον με το σώμα της δόξης αυτού" και που μετά την οποία "θα είμαστε πάντα με τον Κύριο".

Τάσος Κιουλάχογλου

Μελέτη των αποσπασμάτων που
χρησιμοποιούνται για να στηρίξουν την άποψη
της ζωής αμέσως μετά τον θάνατο

Η ιστορία του πλουσίου με τον Λάζαρο.

Όπως έχουμε δει μέχρι τώρα η Βίβλος μας διδάσκει καθαρά ότι οι νεκροί είναι νεκροί, δεν έχουν δηλαδή καμιά αντίληψη, είναι σαν σε κατάσταση ύπνου - και γι' αυτό ονομάζονται και “κεκοιμημένοι” - από την οποία θα βγουν με την ανάσταση. Αναγνωρίζουμε ότι αυτό έρχεται σε αντίθεση με την άποψη της παράδοσης που υποστηρίζει ότι όταν κάποιος πεθάνει “η ψυχή του συνεχίζει να ζει” και να έχει αντίληψη. Έχουμε όμως δει από μια πλειάδα γραφών ότι η άποψη αυτή της παράδοσης δεν μπορεί να είναι σωστή καθώς έρχεται σε αντίθεση με την Βίβλο. Υπάρχουν ωστόσο μερικά αποσπάσματα της Γραφής τα οποία ερμηνεύονται λανθασμένα και χρησιμοποιούνται από την παράδοση για να υποστηρίξουν το δόγμα της υποτιθέμενης ζωής αμέσως μετά τον θάνατο, χωρίς ανάσταση. Ένα τέτοιο απόσπασμα είναι και η ιστορία του πλουσίου με τον Λάζαρο, που την βρίσκουμε στο κατά Λουκά 16:19-31. Εκεί διαβάζουμε:

Κατά Λουκά 16:19-31

“Υπήρχε δε κάποιος άνθρωπος πλούσιος, και ντυνόταν με πορφύρα, και στολή από βύσσο, ευφραϊνόμενος καθημερινά με μεγαλοπρέπεια. Υπήρχε δε και ένας φτωχός, με το όνομα Λάζαρος, γεμάτος πληγές, τον έβαζαν κοντά στην πύλη του, και επιθυμούσε να χορτάσει από τα ψίχουλα, που έπεφταν από το τραπέζι τού πλουσίου· αλλά, και τα σκυλιά, καθώς έρχονταν, έγλειφαν τις πληγές του. Πέθανε, όμως, ο φτωχός και φέρθηκε από τους αγγέλους στον κόλπο τού Αβραάμ. Πέθανε δε και ο πλούσιος και θάφτηκε. Και μέσα στον άδη, καθώς ύψωσε τα μάτια του, ενώ βρισκόταν μέσα σε βάσανα, βλέπει από

μακριά τον Αβραάμ, και τον Λάζαρο στην αγκαλιά του· κι αυτός, αφού φώναξε, είπε: Πατέρα Αβραάμ, ελέησέ με, και στείλε τον Λάζαρο, για να βουτήξει την άκρη τού δαχτύλου του στο νερό, και να δροσίσει τη γλώσσα μου· επειδή, βασανίζομαι μέσα σε τούτη τη φλόγα. Και ο Αβραάμ είπε: Παιδί μου, θυμήσου ότι απόλαυσες τα αγαθά σου στη ζωή σου και ο Λάζαρος παρόμοια τα κακά· τώρα, αυτός μεν παρηγορείται, εσύ όμως βασανίζεσαι. Και εκτός όλων τούτων, ανάμεσα σε μας και σε σας είναι ένα μεγάλο χάσμα στηριγμένο, ώστε αυτοί που θέλουν να διαβούν από εδώ προς εσάς, να μη μπορούν, ούτε και οι από εκεί να διαπεράσουν προς εμάς. Και είπε: Σε παρακαλώ, λοιπόν, πατέρα, στείλ' τον στην οικογένεια του πατέρα μου· επειδή, έχω πέντε αδελφούς· για να δώσει μαρτυρία σ' αυτούς, ώστε να μη έρθουν κι αυτοί σε τούτο τον τόπο τού βασανισμού. Λέει σ' αυτόν ο Αβραάμ: Έχουν τον Μωυσή και τους προφήτες· ας ακούσουν αυτούς. Και εκείνος είπε: Όχι, πατέρα Αβραάμ· αλλά, αν κάποιος από τους νεκρούς πάει σ' αυτούς, θα μετανοήσουν. Είπε δε σ' αυτόν: Αν δεν ακούν τον Μωυσή και τους προφήτες, ούτε αν κάποιος αναστηθεί από τους νεκρούς θα πειστούν.”

Πριν να πούμε οτιδήποτε για ένα απόσπασμα, πολύ περισσότερο όταν αυτό φαίνεται να έρχεται σε αντίθεση με άλλα αποσπάσματα, χρειάζεται να μελετήσουμε τα συμφραζόμενα του. Σε ποιους αλήθεια έλεγε ο Ιησούς αυτή την ιστορία; Αυτό μπορούμε να το βρούμε εύκολα από τους στίχους που προηγούνται του παραπάνω αποσπάσματος. Αρχίζοντας από το κατά Λουκά 16:1 βλέπουμε ότι ο Κύριος απευθύνονταν στους μαθητές διδάσκοντας τους και καταλήγοντας στο ακόλουθο συμπέρασμα “Κανένας δούλος δεν μπορεί να δουλεύει δύο κυρίους· επειδή, ή τον έναν θα μισησει, και τον άλλον θα αγαπήσει· ή στον έναν θα προσκολληθεί, και τον άλλον θα καταφρονήσει. **Δεν μπορείτε να δουλεύετε τον Θεό και τον μαμωνά.**” (κατά Λουκά

16:13) Σ' αυτή την αναφορά οι Φαρισαίοι που ήταν τριγύρω αντέδρασαν ως εξής: “Και όλα αυτά τα άκουγαν και οι Φαρισαίοι, που ήσαν φιλάργυροι· και τον περιγελούσαν.” (κατά Λουκά 16:14). Βλέποντας αυτή την αντίδραση των Φαρισαίων ο Χριστός τους απάντησε:

Κατά Λουκά 16:15-19

*“Και **τους είπε [τους Φαρισαίους]:** Εσείς είστε που δικαιώνετε τον εαυτό σας μπροστά στους ανθρώπους· ο Θεός, όμως, γνωρίζει τις καρδιές σας· επειδή, εκείνο που είναι υψηλό ανάμεσα στους ανθρώπους, είναι βδέλυγμα μπροστά στον Θεό. Ο νόμος και οι προφήτες υπήρχαν μέχρι τον Ιωάννη· από τότε η βασιλεία του Θεού εξαγγέλλεται ως χαρμόσυνο άγγελμα, και κάθε ένας βιάζεται να μπει μέσα σ' αυτή. Και είναι ευκολότερο ο ουρανός και η γη να παρέλθουν, παρά μία κεραία του νόμου να πέσει. Καθένας που χωρίζεται από τη γυναίκα του και νυμφεύεται άλλη, μοιχεύει· και καθένας, που νυμφεύεται γυναίκα χωρισμένη από άνδρα, μοιχεύει. Υπήρχε δε κάποιος άνθρωπος πλούσιος, και ντυνόταν με πορφύρα, και στολή από βύσσο, ευφραινόμενος καθημερινά με μεγαλοπρέπεια.”*

Έχω σκόπιμα συμπεριλάβει τον στίχο 19 στα παραπάνω. Γιατί είναι κομμάτι της ίδιας ομιλίας του Κυρίου που ξεκίνησε από τον στίχο 15 και απευθύνονταν στους Φαρισαίους. Σ' αυτούς απευθύνονταν ο Κύριος όταν είπε την ιστορία του πλουσίου και του Λάζαρου. Δεν έκανε Αυτός μια γενική ομιλία στον λαό ή στους μαθητές του (αν και αυτοί ήταν παρόντες). Αντίθετα είχε τα μάτια του στραμμένα στους Φαρισαίους και μιλούσε προς αυτούς. Μόνο όταν τελείωσε αυτή την ιστορία γύρισε και πάλι στους μαθητές, καθώς στο κατά **Λουκά 17:1** διαβάζουμε: “*Είπε δε προς τους μαθητάς·...*”. Μ' άλλα λόγια κοιτάζοντας στο κεφάλαιο 16 σαν σύνολο μπορούμε να δούμε ότι αυτά

που ο Κύριος είπε σ' αυτό το κεφάλαιο απευθύνονταν σε δυο διαφορετικές ομάδες ανθρώπων: αυτά που είπε από το κατά Λουκά 16:1 μέχρι και το στίχο 13 απευθύνονταν στους μαθητές με τους Φαρισαίους να ακούνε. Σ' αυτά οι Φαρισαίοι αντέδρασαν περιγελώντας τον. Έπειτα από τον στίχο 15 μέχρι και τον στίχο 31 – διάστημα στο οποίο περιλαμβάνεται και η ιστορία την οποία αυτό το άρθρο εξετάζει - γύρισε προς του Φαρισαίους και απευθύνθηκε σ' αυτούς. Όταν τελείωσε μ' αυτούς, γύρισε και πάλι προς τους μαθητές (κατά Λουκά 17:1).

Προς τους Φαρισαίους λοιπόν ο Κύριος απηύθυνε την ιστορία του πλουσίου με τον Λάζαρο. Κοιτώντας τώρα σ' αυτή την ιστορία με περισσότερη λεπτομέρεια μπορεί να αισθανθούμε μπερδεμένοι καθώς υπάρχουν σ' αυτή στοιχεία που δεν τα βρίσκουμε αλλού στην Βίβλο. Ας δούμε μερικά από αυτά.

ι) Ο πλούσιος πεθαίνοντας πήγε στον άδη όπου όπως παρουσιάζεται στο απόσπασμα βασανίζονταν. Αυτός, όπως φαίνεται από το απόσπασμα, είχε τις αισθήσεις του: μπορούσε να δει να μιλήσει και να αισθανθεί. Επίσης είχε ακόμα συμπάθεια και νοιάζονταν για τα αδέρφια του και ήθελε να τους προειδοποιήσει. Αυτή η περιγραφή του άδη και της κατάστασης των νεκρών είναι σε εμφανή αντίθεση με άλλα αποσπάσματα της Γραφής, μερικά από τα οποία δίνουμε παρακάτω:

Εκκλησιαστής 9:4-6, 10

“Για τον λόγο ότι, σ' εκείνον που έχει κοινωνία ανάμεσα σε όλους τούς ζωντανούς ανθρώπους, υπάρχει ελπίδα· δεδομένου ότι, ένα σκυλί που ζει είναι καλύτερο από ένα λιοντάρι νεκρό. Επειδή, οι ζωντανοί ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ότι θα πεθάνουν· ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΟΜΩΣ ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΤΙΠΟΤΑ, ούτε έχουν πλέον απόλαυση· επειδή, η ανάμνηση τους

λησμονήθηκε. Ακόμα και η αγάπη τους, και το μίσος τους, και ο φθόνος τους, χάθηκε ήδη. και δεν θα έχουν μερίδα στον αιώνα σε όλα όσα γίνονται κάτω από τον ήλιο... Όλα όσα βρει το χέρι σου να κάνει, κάνε σύμφωνα με τη δύναμή σου. ΕΠΕΙΔΗ, ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΑΞΗ ΟΥΤΕ ΛΟΓΙΣΜΟΣ ΟΥΤΕ ΓΝΩΣΗ ΟΥΤΕ ΣΟΦΙΑ, ΣΤΟΝ ΑΔΗ ΟΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΙΣ.”

Ψαλμοί 6:5

“Επειδή, στον θάνατο δεν υπάρχει ενθύμηση για σένα· στον άδη ποιος θα σε δοξολογήσει;”

Ψαλμοί 31:17

“ας σιωπήσουν μέσα στον άδη.”

Ψαλμοί 115:17

“Οι νεκροί δεν θέλουσιν αινέσει τον Κύριον, ουδέ πάντες οι καταβαίνοντες εις τον τόπον της σιωπής· (μετάφραση των εβδομήκοντα: “ουδέ πάντες οι καταβαίνοντες εις άδου” δηλαδή άδης = σιωπή)”

Ψαλμοί 30:9

“Τοια ωφέλεια είναι στο αίμα μου, αν κατέβω στον λάκκο; μήπως θα σε υμνεί η σκόνη; Θα αναγγέλλει την αλήθεια σου;”

Ησαΐας 38:18-19

“Επειδή, ο τάφος (Εβραϊκά: Σεόλ, Μετάφραση των εβδομήκοντα: άδης) δεν θα σε υμνήσει· ο θάνατος δεν θα σε δοξολογήσει· αυτοί που κατεβαίνουν στον λάκκο δεν θα ελπίζουν στην αλήθεια σου. Αυτός που ζει, αυτός που ζει, αυτός θα σε υμνεί, όπως εγώ αυτή την ημέρα· ο

πατέρας θα γνωστοποιήσει στα παιδιά την αλήθεια σου.”

Όπως είναι φανερό από τα παραπάνω στον άδη⁷ βασιλεύει η σιωπή και δεν υπάρχει αντίληψη. Δεν υπάρχει βασανισμός ή απόλαυση εκεί, όπως δεν υπάρχουν συναισθήματα συμπάθειας ή οποιοδήποτε είδος γνώσης. Υπάρχουν πραγματικά περισσότερες από 70 αναφορές στις λέξεις Σεόλ (Εβραϊκά) ή άδης (στα Ελληνικά⁸) και πουθενά δεν βρίσκουμε σ' αυτές τα χαρακτηριστικά που απαντάμε στην ιστορία την οποία εξετάζουμε. Πραγματικά σ' αυτή βλέπουμε τον πλούσιο στον άδη να μιλάει να αισθάνεται, να έχει συμπάθεια και να βασανίζεται. Ποιος είναι ο λόγος αυτής της αντίφασης; Πριν να δούμε όμως τον λόγο ας ρίξουμε μια ματιά σε κάποια άλλα σημεία της ιστορίας αυτής επικεντρώνοντας τώρα στον φτωχό Λάζαρο.

ii) Έτσι για τον φτωχό Λάζαρο διαβάζουμε:

Κατά Λουκά 16:22

“Πέθανε, όμως, ο φτωχός και φέρθηκε από τους αγγέλους στον κόλπο τού Αβραάμ.”

⁷ Η λέξη "Άδης" όπως χρησιμοποιείται στην Βίβλο δεν έχει καμιά σχέση με τις αρχαιοελληνικές δοξασίες και τις χρήσεις που οι αρχαίοι Έλληνες προσέδιδαν σ' αυτήν, πέρα ίσως από το γεγονός ότι χρησιμοποιούνταν και απ' αυτούς με την έννοια του χώρου των νεκρών.

⁸ Όπως μια ματιά στην LXX (μετάφραση των εβδομήκοντα) μπορεί να δείξει, οι λέξεις "Άδης" και "Σεόλ" είναι ισοδύναμες αφού η μόνη λέξη που η LXX χρησιμοποιεί για την μετάφραση της λέξης "Σεόλ" είναι η λέξη "Άδης". Αυτό άλλωστε γίνεται φανερό και από την χρήση της λέξης Άδης από τον Πέτρο για την μετάφραση της λέξης Σεόλ στην παραπομπή από τους Ψαλμούς που δίνεται στις Πράξεις 2:27.

Και πάλι αυτή η πρόταση περιέχει παράξενες αναφορές, χωρίς προηγούμενο στην Βίβλο. Πραγματικά δεν υπάρχει καμιά άλλη βιβλική αναφορά σε “κόλπο του Αβραάμ” και σε αγγέλους που φέρνουν σ' αυτόν νεκρούς. Υπάρχουν όπως είπαμε περισσότερες από 70 αναφορές των λέξεων Σεόλ ή άδης που ορίζουν τον άδη, τον τάφο, σαν τον τόπο που όλοι οι νεκροί, χωρίς καμιά διάκριση, πηγαίνουν. Αυτός είναι ένας τόπος σιωπής. Πουθενά αλλού όμως δεν διαβάζουμε στην Γραφή για κάποιον “κόλπο του Αβραάμ”, ούτε διαβάζουμε ότι οι φτωχοί ή οι δίκαιοι πηγαίνουν σε διαφορετικό τόπο απ' ότι οι πλούσιοι ή οι άδικοι. Γιατί αλήθεια ο Ιησούς κάνει αναφορές σαν κι αυτές που δεν έχουν κανένα προηγούμενο στην Γραφή και στην πραγματικότητα έρχονται σε αντίθεση μαζί της σε πολλά σημεία;

Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα μπορεί να βρεθεί πηγαίνοντας πίσω στα συμφραζόμενα: σε ποιους αλήθεια ο Ιησούς απευθύνονταν λέγοντας αυτή την ιστορία; Όπως είδαμε ο Ιησούς δεν έκανε μια διδασκαλία στον λαό η τους μαθητές, αλλά αντίθετα μιλούσε, απευθύνονταν, άμεσα στους Φαρισαίους που τον περιγελούσαν γιατί δίδασκε ότι δεν μπορεί κάποιος να δουλεύει και τον Θεό και τον μαμμωνά. Όπως διαβάζουμε αυτοί ήταν φιλάργυροι και “δικαίωναν τους εαυτούς τους ανάμεσα στους ανθρώπους.” Οι Φαρισαίοι είχαν, όπως διαβάζουμε σε άλλα μέρη της Γραφής, παραδόσεις που δεν είχαν τίποτα να κάνουν με τον λόγο του Θεού. Πίστευαν πράγματα που ήταν ξένα με τις Γραφές και ακύρωναν τον ίδιο τον λόγο του Θεού. Το κατά Μάρκο 7:1-13 μας πληροφορεί σχετικά με το πόσο μακριά από τον Λόγο του Θεού αυτή η ομάδα ήταν:

Κατά Μάρκο 7:1-13

“Και συγκεντρώνονται κοντά του οι Φαρισαίοι, και μερικοί από τους γραμματείς, που είχαν έρθει από τα Ιεροσόλυμα. Και βλέποντας

μερικούς από τους μαθητές του να τρώνε ψωμιά με μολυσμένα τα χέρια, δηλαδή άπλυτα, τους κατηγορήσαν· (επειδή, οι Φαρισαίοι, και όλοι οι Ιουδαίοι, αν δεν πλύνουν τα χέρια μέχρι τον αγκώνα, δεν τρώνε, κρατώντας την παράδοση των πρεσβυτέρων· και επιστρέφοντας από την αγορά, αν δεν πλυθούν, δεν τρώνε· είναι και πολλά άλλα που παρέλαβαν να τηρούν, πλύσεις ποτηριών, και ξύλινων δοχείων, και χάλκινων σκευών, και κρεβατιών)· έπειτα, οι Φαρισαίοι και οι γραμματείς τον ρωτούν: Γιατί οι μαθητές σου δεν περπατούν σύμφωνα με την παράδοση των πρεσβυτέρων, αλλά τρώνε ψωμί με άπλυτα χέρια; Και εκείνος, απαντώντας, είπε σ' αυτούς, ότι: Καλά προφήτευσε ο Ησαΐας για σας τους υποκριτές, όπως είναι γραμμένο: «Ο λαός αυτός με τιμάει με τα χείλη, η καρδιά τους όμως απέχει μακριά από μένα· και μάταια με σέβονται, **διδάσκοντας διδασκαλίες, εντολές ανθρώπων**». Επειδή, **ενώ αφήσατε την εντολή του Θεού, κρατάτε την παράδοση των ανθρώπων**, πλύσεις ξύλινων δοχείων και ποτηριών, και άλλα πολλά τέτοια παρόμοια κάνετε. Και τους έλεγε: Ωραία αθετείτε την εντολή του Θεού, για να τηρείτε την παράδοσή σας. Επειδή, ο Μωυσής είπε: «Τίμα τον πατέρα σου και τη μητέρα σου». Και: «Όποιος κακολογεί τον πατέρα ή τη μητέρα, να θανατώνεται οπωσδήποτε». Εσείς, όμως, λέτε: Αν κάποιος άνθρωπος πει στον πατέρα ή στη μητέρα: Κορβάν, δηλαδή, δώρο είναι, ό,τι αν επρόκειτο να ωφεληθείς από μένα, αυτό αρκεί· και δεν τον αφήνετε τίποτε να κάνει στον πατέρα του ή στη μητέρα του, **ακυρώνοντας τον λόγο του Θεού εξαιτίας της παράδοσής σας, που παραδώσατε· και κάνετε πολλά τέτοια παρόμοια.**”

Η τελευταία φράση του Κυρίου “και κάνετε πολλά τέτοια πράγματα”, δείχνει ότι τα παραπάνω δεν ήταν οι μοναδικές περιπτώσεις που οι Φαρισαίοι και οι διδασκαλίες τους απέκλιναν από τις Γραφές.

Στην πραγματικότητα, όπως συμβαίνει πολλές φορές σήμερα, αυτοί είχαν αντικαταστήσει τον λόγο του Θεού με τις παραδόσεις τους. Οι διδασκαλίες τους δεν ήταν διδασκαλίες που έρχονταν από την Γραφή, αλλά παραδόσεις που καμιά σχέση δεν είχαν με την Βίβλο και που στην πραγματικότητα έρχονταν σε άμεση αντίθεση μαζί της. Γιατί όμως λέω όλα αυτά για τους Φαρισαίους; Ο λόγος είναι απλός και είναι ο εξής: αν και ο “κόλπος του Αβραάμ” και τα άλλα παράξενα που παρουσιάζονται στην ιστορία του πλουσίου και του Λάζαρου δεν έχουν κανένα προηγούμενο στην Βίβλο, και στην πραγματικότητα έρχονται σε αντίθεση με άλλες αναφορές της Βίβλου, παρουσιάζονται ωστόσο στις παραδόσεις που οι Φαρισαίοι πίστευαν. Ο Ιώσηπος ήταν ένας ιστορικός του 1ου αιώνα που γεννήθηκε γύρω στο 37 ή 38 μ.χ. ήταν δηλαδή πολύ κοντινός του Ιησού. Στην αυτοβιογραφία του υποστηρίζει ότι ήταν Φαρισαίος και ανάμεσα στα άλλα έγραψε και το ακόλουθο έργο: “Ομιλία του Ιώσηπου προς τους Έλληνες σχετικά με τον άδη.” Εκεί διαβάζουμε τι ο Ιώσηπος και οι Φαρισαίοι πίστευαν σχετικά με τον άδη και την μετά θάνατο κατάσταση⁹:

“Ο άδης είναι ένα μέρος του κόσμου που είναι ανολοκλήρωτο; είναι μια υπόγεια περιοχή στην οποία το φως αυτού του κόσμου δεν φτάνει....αυτή η περιοχή έχει διατεθεί σαν χώρος επιτήρησης των ψυχών, και άγγελοι έχουν διοριστεί σαν φύλακες αυτών και οι οποίοι εξασκούν προσωρινή τιμωρία σ' αυτές ανάλογα με την συμπεριφορά και τους τρόπους του καθενός. Σ' αυτήν την περιοχή υπάρχει ένας ξεχωριστός χώρος, η λίμνη της φωτιάς, όπου πιστεύουμε ότι κανένας δεν έχει μέχρι τώρα ριχτεί. Αλλά έχει αυτή ετοιμαστεί για μια μέρα

⁹ Μπορείτε να βρείτε ολόκληρο το κείμενο στα Αγγλικά, στο ακόλουθο site: http://wesley.nnu.edu/biblical_studies/josephus/hades.htm . Στα παραπάνω έχω κάνει μετάφραση στα ελληνικά από το Αγγλικό κείμενο.

προσδιορισμένη από πριν από τον Θεό, κατά την οποία θα γίνει δίκαια κρίση επάξια σε όλους· όταν οι άδικοι και οι ανυπάκουοι προς τον Θεό .. θα κριθούν να λάβουν αυτή την αιώνια τιμωρία ... ενώ οι δίκαιοι θα μετέχουν σε ένα άφθαρτο και χωρίς τέλος βασίλειο. Αυτοί [οι δίκαιοι] είναι τώρα όντως περιορισμένοι στον άδη, αλλά σε διαφορετικό τόπο από εκείνο των αδίκων.

Γιατί υπάρχει μια κάθοδος σ' αυτό το μέρος, στην πύλη της οποίας πιστεύουμε ότι στέκεται ένας αρχάγγελος με δύναμη; αυτή την πύλη εκείνοι που την περνούν μεταφέρονται από αγγέλους διορισμένους πάνω στις ψυχές και δεν πηγαίνουν όλοι στο ίδιο μέρος· **αλλά οι δίκαιοι χωρίζονται στα δεξιά και με ύμνους που τραγουδούν οι άγγελοι οι διορισμένοι σ' αυτό το μέρος, οδηγούνται σε μια περιοχή φωτός**, στην οποία οι δίκαιοι κατοικούν από την αρχή του κόσμου. ... **αυτή την περιοχή την ονομάζουμε τον κόλπο του Αβραάμ**. Όσον αφορά τώρα τους αδίκους, αυτοί σύρονται με δύναμη στα αριστερά, από τους αγγέλους που έχουν διοριστεί για τιμωρία. αυτοί τώρα οι άγγελοι που έχουν τεθεί πάνω σ' αυτές τις ψυχές, τους σέρνουν πραγματικά στην γειτονιά της κόλασης; της οποίας τον ήχο ακούν και πέφτουν στο καυτό ατμό της· όταν τώρα έχουν μια πιο προσεκτική μάτια σ' αυτό το θέμα, στη φοβερή και υπερβολικά μεγάλη προοπτική της φωτιάς, καταλαμβάνονται από γεμάτη φόβο προσδοκία της μελλοντικής κρίσης, και πραγματικά βασανίζονται εκεί; **και όχι μόνο αυτό αλλά όταν βλέπουν τον χώρο των πατέρων και των δικαίων , βασανίζονται και πάλι· γιατί μεγάλο και βαθύ χάσμα είναι μεταξύ των δυο** ώστε ένας δίκαιος που έχει συμπάθεια γι' αυτούς δεν μπορεί να περάσει ούτε ένας ο οποίος είναι άδικος μπορεί, αν είναι τολμηρός για να το δοκιμάσει, να καταφέρει να περάσει.”

Ο κόλπος του Αβραάμ, οι δίκαιοι που είναι σ' αυτόν, οι άγγελοι

που τους φέρνουν εκεί, ο βασανισμός των αδίκων, το χάσμα μεταξύ των δυο και άλλα τα οποία διαβάζουμε παραπάνω σαν τα πιστεύω των Φαρισαίων, δεν απαντούντε πουθενά στην Γραφή παρά στην ιστορία του πλουσίου και του Λάζαρου. Μ' άλλα λόγια: ΑΥΤΑ ΠΟΥ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕ Σ' ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΜΙΛΩΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥΣ, ΗΤΑΝ ΟΤΙ ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ ΠΙΣΤΕΥΑΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ. Χρησιμοποίησε τη δική τους ιστορία για να περάσει το δικό Του μήνυμα. Μπορούμε να καταλάβουμε τι ο Κύριος ήθελε να τους περάσει, κοιτώντας στο συμπέρασμα που δίνεται στην τελευταία πρόταση της παραπάνω ιστορίας.

Κατά Λουκά 16:31

“Αν δεν ακούν τον Μωυσή και τους προφήτες, ούτε αν κάποιος αναστηθεί από τους νεκρούς θα πειστούν.”

Προφανώς ο πλούσιος δεν είχε ακούσει, με το οποίο εννοείται ότι δεν είχε ακολουθήσει, τον Μωυσή και τους προφήτες, τον Λόγο του Θεού και έτσι κατέληξε να βασανίζεται. Ήταν ένας άδικος και τα πλούτη του δεν μπορούσαν να τον βοηθήσουν να αποφύγει τον βασανισμό. Από την άλλη ο φτωχός Λάζαρος, αν και ήταν φτωχός ήταν κάποιος που ακολουθούσε τον λόγο του Θεού, τον Μωυσή και τους προφήτες, και γι' αυτό τον λόγο κατέληξε στον κόλπο του Αβραάμ. Και αυτό ακριβώς είναι που ο Κύριος ήθελε να πει σ' αυτούς τους Φαρισαίους. Στο κατά Λουκά 16:13 είπε στους μαθητές ότι “δεν μπορείτε να δουλεύετε τον Θεό και τον μαμμωνά.” Έπειτα το κατά Λουκά 16:14 μας λέει: “Και όλα αυτά τα άκουγαν και οι Φαρισαίοι, που ήταν φιλάργυροι· και τον περιγελούσαν.” Αυτοί οι άνθρωποι, οι Φαρισαίοι, ήταν φιλάργυροι και δεν κρατούσαν τον λόγο του Θεού, τον Μωυσή και τους προφήτες. Στην

πραγματικότητα όπως διαβάζουμε αλλού, μέσα από τις παραδόσεις τους ακύρωναν τον λόγο του Θεού. Παρ' όλα αυτά πίστευαν ότι θα σώζονταν - το οποίο σύμφωνα με τις (λάθος) παραδόσεις τους σήμαινε ότι μετά το θάνατο τους θα πήγαιναν στον “κόλπο του Αβραάμ.” Τότε ο Κύριος χρησιμοποιώντας τα δικά τους όπλα, τις δικές τους παραδόσεις, γυρίζει προς αυτούς και τους λέει μια ιστορία στην οποία ο φτωχός κατέληξε στον κόλπο του Αβραάμ επειδή κράτησε τον λόγο του Θεού αλλά ο πλούσιος και άδικος – όπως αυτοί ήταν – κατέληξε σε βασανισμό. Τα πλούτη του δεν ήταν ικανά για να τον σώσουν. Μόνο η τήρηση του Λόγου του Θεού θα μπορούσε να το κάνει αυτό. Είναι αυτή μια διδασκαλία στους φιλάργυρους Φαρισαίους που με μια φράση τους λέει “μη νομίζετε ότι τα πλούτη θα σας σώσουν. Αυτό που θα σας σώσει είναι να ακολουθήσετε τον Λόγο του Θεού – τον Μωυσή και τους προφήτες.” Για να τους περάσει αυτό το μήνυμα χρησιμοποίησε ο Χριστός ένα από τους πλέον αποτελεσματικούς τρόπους: την ίδια τους την γλώσσα, δηλαδή την γλώσσα των παραδόσεων τους σχετικά με την σωτηρία και την κατάκριση.

Καταλήγοντας λοιπόν, είναι κατά την γνώμη μου καθαρό ότι ο Κύριος δεν είχε πρόθεση μ' αυτή την ιστορία να κάνει διδασκαλία την συμβαίνει όταν κάποιος πεθαίνει. Πολλοί δυστυχώς παίρνουν τις λέξεις του ότι είναι αυτό ακριβώς, διδασκαλία δηλαδή για την κατάσταση των νεκρών, αγνοώντας τα συμφραζόμενα και τις αντιλήψεις των Φαρισαίων που αλλού ο Κύριος καταδίκασε δριμύτατα λέγοντας ότι ακυρώνουν αυτές τον λόγο του Θεού. Τα λόγια του Κυρίου τα οποία διαβάζουμε απευθύνονταν στους Φαρισαίους, και χρησιμοποιώντας τα δικά τους πιστεύω σχετικά με το τι συμβαίνει μετά τον θάνατο, τους έδωσε το μήνυμα του που ήταν ότι αυτό που μετράει δεν είναι τα πλούτη αλλά Η ΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ. Χρησιμοποίησε το δικό τους

περιτύλιγμα, τα δικά τους πιστεύω, για να προσθέσει το δικό του συμπέρασμα. Φυσικά και θα μπορούσε να προσφέρει το ίδιο συμπέρασμα χρησιμοποιώντας ένα άλλο “περιτύλιγμα”. Λίγοι ωστόσο θα αμφισβητήσουν ότι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος να μιλήσεις σε κάποιον είναι να χρησιμοποιήσεις γλώσσα που είναι οικία σε εκείνον προς τον οποίον απευθύνεσαι. Και αυτό είναι το οποίο ο Κύριος έκανε: μίλησε προς τους Φαρισαίους χρησιμοποιώντας σαν περιτύλιγμα την δική τους εικόνα για το συμβαίνει μετά τον θάνατο, προσθέτοντας σ' αυτή το μήνυμα που ήθελε. Είναι αλήθεια πολύ λυπηρό που πολλοί έχουν πάρει αυτό το περιτύλιγμα, αυτές τις Φαρισαϊκές παραδόσεις, και την έχουν κάνει “χριστιανική” διδασκαλία για το τι συμβαίνει μετά τον θάνατο. Ελπίζουμε το παραπάνω άρθρο να βοηθήσει τον αναγνώστη να βγάλει τα συμπεράσματα του.

Ο Μωυσής και ο Ηλίας στην σκηνή της μεταμόρφωσης

Μια άλλη αναφορά η οποία πολλές φορές γίνεται αιτία σύγχυσης αναφορικά με το θέμα του αν οι νεκροί ζουν σήμερα, είναι η αναφορά της μεταμόρφωσης του Κυρίου. Σ' αυτή την αναφορά έχουμε τον Μωυσή και τον Ηλία να παρουσιάζονται μαζί με τον Κύριο και αυτό κάνει αρκετούς να συμπεραίνουν ότι αυτοί οι προφήτες θα πρέπει να ήταν ζωντανοί για να παρουσιαστούν στην μεταμόρφωση. Όπως θα δούμε από μια προσεκτική εξέταση του κειμένου αυτό δεν είναι αναγκαίο. Η αναφορά της μεταμόρφωσης δίνεται στο κατά Ματθαίο ευαγγέλιο από τους στίχους 1 έως 9 (μπορούμε να την βρούμε επίσης στα ευαγγέλια του Μάρκου και του Λουκά). Εκεί διαβάζουμε:

Κατά Ματθαίο 17:1-9

“Και ύστερα από έξι ημέρες, ο Ιησούς παίρνει τον Πέτρο, και τον Ιάκωβο, και τον αδελφό του, τον Ιωάννη, και τους ανεβάζει σε ένα ψηλό βουνό, κατ' ιδίαν. Και μεταμορφώθηκε μπροστά τους· και το πρόσωπό του έλαμπε σαν τον ήλιο, και τα μάτια του έγιναν άσπρα σαν το φως. Και ξάφνου, φάνηκαν σ' αυτούς ο Μωυσής και ο Ηλίας να συνομιλούν μαζί του. Και αποκρινόμενος ο Πέτρος, είπε στον Ιησού: Κύριε, είναι καλό να είμαστε εδώ· αν θέλεις, ας κάνουμε εδώ τρεις σκηνές, μία για σένα, μία για τον Μωυσή, και μία για τον Ηλία. Ενώ αυτός ακόμα μιλούσε, ξάφνου, μια φωτεινή νεφέλη τούς επισκίασε· και ξάφνου, μια φωνή από τη νεφέλη, που έλεγε: Αυτός είναι ο Υιός μου ο αγαπητός, στον οποίο ευαρεστήθηκα· αυτόν να ακούτε. Και ακούγοντας οι μαθητές έπεσαν με το πρόσωπό τους στη γη, και φοβήθηκαν υπερβολικά. Και καθώς ο Ιησούς ήρθε κοντά τους, τους έπιασε, και

είπε: Σηκωθείτε, και μη φοβάστε. Και εκείνοι υψώνοντας τα μάτια τους, δεν είδαν κανέναν, παρά τον Ιησού, μόνον. Κι ενώ κατέβαιναν από το βουνό, ο Ιησούς παρήγγειλε σ' αυτούς, λέγοντας: Μη πείτε σε κανέναν το **ΟΡΑΜΑ**, μέχρις ότου ο Υιός τού ανθρώπου αναστηθεί από τους νεκρούς.”

Σ' αυτό το απόσπασμα παρουσιάζεται ότι ο Μωυσής και ο Ηλίας είχαν μια συνομιλία με τον Ιησού και η ερώτηση είναι: σημαίνει αυτό ότι οι δυο αυτοί προφήτες ήταν ζωντανοί, αν και διαβάζουμε ξεκάθαρα στο Δευτερονόμιο 34:5-6 για τον Μωυσή:

Δευτερονόμιο 34:5-6

“Και ο Μωυσής **πέθανε** εκεί, ο υπηρέτης τού Κυρίου, στη γη τού Μωάβ, σύμφωνα με τον λόγο τού Κυρίου. Και τον έθαψε στην κοιλάδα, στη γη του Μωάβ, κατάντικρυ του Βαιθ-φεγώρ· και κανένας δεν γνωρίζει τον τάφο του μέχρι σήμερα.”

Ιησούς του Ναυή 1:2

“Ο Μωυσής, ο υπηρέτης μου, πέθανε.”

Σύμφωνα με τα όσα είδαμε στο κύριο άρθρο οι νεκροί ΔΕΝ ζούνε τώρα. Αντίθετα όλοι κοιμούνται περιμένοντας την ανάσταση. Ο μόνος ο οποίος ήταν νεκρός και που τώρα είναι ζωντανός είναι ο Κύριος Ιησούς Χριστός, τον οποίο ο Θεός ανάστησε από τους νεκρούς. Επομένως ο Μωυσής δεν θα μπορούσε να ήταν ζωντανός και να μιλάει φυσικά, στην κυριολεξία δηλαδή, με τον Ιησού. Τι συνέβει τότε στην μεταμόρφωση; Η λέξη κλειδί για να καταλάβουμε τι συνέβει εκεί είναι η λέξη “όραμα” στο κατά Ματθαίο 17:9, όπου ο Κύριος είπε στους μαθητές του: “μη πείτε σε κανέναν το **ΟΡΑΜΑ**, μέχρις ότου ο Υιός τού ανθρώπου αναστηθεί από

τους νεκρούς.” Όταν λοιπόν ο Μωσής και ο Ηλίας μίλησαν με τον Ιησού στην μεταμόρφωση, αυτό ήταν ένα όραμα, κάτι που ήταν δηλαδή υπερφυσικό, και επομένως δεν απαιτούσε ούτε σημαίνει ότι αυτοί οι δυο προφήτες ήταν ζωντανοί εκείνοι την στιγμή. Μπορούμε να το καταλάβουμε αυτό καλύτερα, εξετάζοντας τις αναφορές της λέξης “όραμα” στην Καινή Διαθήκη.

[Αναφορές της λέξης “όραμα” στην Καινή Διαθήκη](#)

[Η περίπτωση του Παύλου και του Ανανία](#)

Στις Πράξεις 9:10-12 διαβάζουμε:

Πράξεις 9:10-12

*“Υπήρχε δε κάποιος μαθητής στη Δαμασκό, που ονομαζόταν Ανανίας, και ο Κύριος, διαμέσου ενός **οράματος**, του είπε: Ανανία. Και εκείνος είπε: Εδώ είμαι, Κύριε. Και ο Κύριος του είπε: Αφού σηκωθείς, πήγαινε στην οδό, που λέγεται Ευθεία, και στο σπίτι του Ιούδα ζήτησε κάποιον που λέγεται Σαύλος, από την Ταρσό· επειδή, να, προσεύχεται· και διαμέσου ενός **οράματος** είδε έναν άνθρωπο, που λεγόταν Ανανίας, ότι μπήκε μέσα και έβαλε επάνω του το χέρι, για να ξαναδεί.”*

Ο Παύλος είχε δει τον Ανανία σε όραμα, χωρίς ο Ανανίας καν να το ξέρει! Ο Κύριος το είπε αυτό στον Ανανία έπειτα. Μ' άλλα λόγια το γεγονός ότι κάποιος παρουσιάζεται σ' ένα όραμα δεν σημαίνει ότι είναι φυσικά, αυτοπροσώπως, εκεί. Ο Θεός μπορεί να χρησιμοποιήσει την μορφή του για να επικοινωνήσει σε κάποιον άλλο το μήνυμα που θέλει. Ακολουθώντας, το γεγονός ότι ο Μωσής και ο Ηλίας παρουσιάστηκαν

στην σκηνή της μεταμόρφωσης δεν σημαίνει ότι ήταν φυσικά παρόντες εκεί, ούτε σημαίνει ότι ήταν ζωντανοί την στιγμή του οράματος.

Η περίπτωση του Πέτρου και του σεντονιού με τα διάφορα ζώα

Πράξεις 11:5-10 (δες επίσης Πράξεις 10:17 και Πράξεις 10:19)

*“Εγώ ήμουν προσευχόμενος στην πόλη Ιόππη· και είδα μέσα σε έκσταση ένα **όραμα**, κάποιο σκεύος να κατεβαίνει σαν ένα μεγάλο σεντόνι, που, δεμένο από τις τέσσερις άκρες του, το κατέβαζαν από τον ουρανό, και ήρθε μέχρις εμένα· στο οποίο, καθώς ατένισα, παρατηρούσα και είδα τα τετράποδα της γης, και τα θηρία, και τα ερπετά, και τα πουλιά τού ουρανού. Και άκουσα μια φωνή να λέει σε μένα: Πέτρο, αφού σηκωθείς, σφάξε και φάε. Και είπα: Μη γένοιτο, Κύριε, επειδή κανένα βέβηλο ή ακάθατο δεν μπήκε ποτέ στο στόμα μου. Και η φωνή αποκρίθηκε σε μένα από τον ουρανό για δεύτερη φορά: Όσα ο Θεός καθάρισε, εσύ μη τα λες βέβηλα. Και τούτο έγινε τρεις φορές· και πάλι ανασύρθηκαν όλα στον ουρανό.”*

Το μεγάλο σεντόνι που κατέβηκε από τον ουρανό και περιείχε διάφορα ζώα δείχτηκε στον Πέτρο σε όραμα. Όλοι μας καταλαβαίνουμε διαβάζοντας αυτό το απόσπασμα ότι ο Θεός για να το δείξει αυτό το όραμα δεν χρειάζονταν να φέρει στην κυριολεξία αυτά τα ζώα και να τα βάλει στο σεντόνι. Καταλαβαίνουμε διαβάζοντας την λέξη “όραμα” ότι αυτό που ο Πέτρος είδε ήταν κάτι που ο Θεός του έδειξε και δεν απαιτούσε την φυσική παρουσία αυτών των ζώων. Το συμπέρασμα είναι το ίδιο όπως και με τον Ανανία προηγουμένως: το γεγονός ότι κάτι ή κάποιος παρουσιάζεται σ' ένα όραμα, δεν απαιτεί την φυσική του παρουσία στο όραμα. Είναι μια εικόνα που ο Θεός δείχνει για να επικοινωνήσει το μήνυμα που θέλει σ' εκείνον στον οποίο δείχνει το

όραμα.

Κατά τον ίδιο τρόπο πρέπει να κατανοήσουμε το γεγονός του ότι ο Μωυσής και ο Ηλίας παρουσιάστηκαν στο όραμα της μεταμόρφωσης δεν σημαίνει ότι αυτοί οι δυο προφήτες ήταν ζωντανοί ή φυσικά παρόντες στο όραμα.

Η περίπτωση του Πέτρου και της ελευθέρωσης του από την φυλακή.

Πράξεις 12:6-10

“Και όταν ο Ηρώδης επρόκειτο να τον παραστήσει, τη νύχτα εκείνη ο Πέτρος κοιμόταν ανάμεσα σε δύο στρατιώτες, δεμένος με δύο αλυσίδες, και φύλακες, μπροστά από τη θύρα, φύλαγαν το δεσμοκτήριο. Και τότε! ένας άγγελος του Κυρίου ήρθε ξαφνικά, και μέσα στο οίκημα έλαμψε φως· και αφού χτύπησε το πλευρό τού Πέτρου, τον ξύπνησε, λέγοντας: Σήκω γρήγορα. Και οι αλυσίδες του έπεσαν από τα χέρια του. Και ο άγγελος του είπε: Ζώσου, και βάλε τα σανδάλια σου· και έκανε έτσι. Και του λέει: Φόρεσε το ιμάτιό σου, και ακολούθα με. **Και αφού βγήκε έξω, τον ακολουθούσε, και δεν ήξερε ότι αυτό που γίνεται διαμέσου τού αγγέλου ήταν αληθινό, αλλά νόμιζε ότι βλέπει όραμα.** Και αφού πέρασαν την πρώτη και τη δεύτερη φρουρά, ήρθαν στη σιδερένια πύλη, που οδηγεί στην πόλη, η οποία ανοίχτηκε σ' αυτούς από μόνη της· και όταν βγήκαν, πέρασαν έναν δρόμο· και ο άγγελος αναχώρησε απ' αυτόν αμέσως.”

Αυτό τώρα ΔΕΝ είναι όραμα. Ένας άγγελος ήρθε και ξύπνησε τον Πέτρο **στην κυριολεξία** και τον ελευθέρωσε από την φυλακή. Δείτε τώρα όμως τι ο Πέτρος σκέφτηκε αρχικά:

“Και αφού βγήκε έξω, τον ακολουθούσε, και δεν ήξερε ότι αυτό που γίνεται διαμέσου τού αγγέλου ήταν αληθινό, αλλά νόμιζε ότι βλέπει όραμα.”

Ο Πέτρος αρχικά σκέφτηκε ότι αυτό που συνέβαινε ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΑΛΗΘΙΝΟ ΑΛΛΑ ΟΤΙ ΕΒΛΕΠΕ ΟΡΑΜΑ. Αυτό φέρνει σε αντίθεση το όραμα με την πραγματικότητα. Αν τα παραπάνω ήταν όραμα δεν θα ήταν πραγματικότητα (με την φυσική έννοια). Αν τώρα ήταν πραγματικότητα (στο φυσικό επίπεδο), δεν θα ήταν όραμα. Όταν ο Παύλος είδε τον Ανανία σε όραμα να τον θεραπεύει δεν ήταν πραγματικό με την φυσική έννοια, δηλαδή ο Ανανίας δεν ήταν εκεί και ούτε ο Παύλος θεραπεύτηκε την στιγμή του οράματος. Όταν όμως ο Ανανίας πήγε, χτύπησε την πόρτα του Παύλου και έβαλε τα χέρια στα μάτια του και αυτός θεραπεύτηκε, αυτό δεν ήταν πλέον όραμα αλλά ήταν κάτι φυσικά πραγματικό.

Εφαρμόζοντας τα παραπάνω σε ότι συνέβη στην μεταμόρφωση του Κυρίου, διαβάζουμε από τις Γραφές ότι αυτό ήταν ένα όραμα, κάτι δηλαδή που ο Θεός έδειξε, ένα μήνυμα που εκείνος ήθελε να περάσει, και ήταν απαραίτητο σ' αυτό το μήνυμα να έχει τον Μωσή και τον Ηλία. Αυτό τώρα δεν σημαίνει ότι ο Θεός έπρεπε να ξαναφέρει στην ζωή τους δυο αυτούς προφήτες για να τους έχει στο όραμα. Η παρουσία τους στο όραμα δεν απαιτούσε την φυσική τους παρουσία εκεί.

Η περίπτωση του Παύλου και του Μακεδόνα

Πράξεις 16:9-10

“Και στον Παύλο φάνηκε κατά τη νύχτα ένα όραμα: Ένας άνδρας Μακεδόνας στεκόταν όρθιος, παρακαλώντας τον και λέγοντας: Διάβα

στη Μακεδονία, και βοήθησε μας. Και μόλις είδε το όραμα, ζητήσαμε αμέσως να πάμε στη Μακεδονία, συμπεραίνοντας ότι ο Κύριος μας προσκαλεί να κηρύξουμε σ' αυτούς το Ευαγγέλιο.”

Ἦρθε αλήθεια αυτός ο Μακεδόνας όλο τον δρόμο από την Μακεδονία και στάθηκε εκεί στην κυριολεξία; κανένας μας δεν το πιστεύει αυτό. Ἐτσι δεν είναι; Όλοι μας καταλαβαίνουμε ότι αφού το κείμενο λέει ότι παρουσιάστηκε στον Παύλο σε όραμα, δεν ήταν εκεί πέρα φυσικά, κυριολεκτικά. Κατά τον ίδιο τρόπο, αν και μπορεί να ακουγόμαστε σαν να επαναλαμβάνουμε το ίδιο πράγμα πολλές φορές, είναι ξανά καθαρό ότι ο Ηλίας και ο Μωσής δεν απαιτούνταν να είναι εκεί φυσικά για να τους παρουσιάσει ο Θεός στο όραμα της μεταμόρφωσης. Ο Θεός μπορεί να παρουσιάσει οποιονδήποτε και οτιδήποτε θέλει σε όραμα, προκειμένου να περάσει το μήνυμα Του. Επιπρόσθετα αυτό που παρουσιάζετε στο όραμα δεν απαιτείτε να είναι στην κυριολεξία παρών εκεί.

Η περίπτωση του Κυρίου που μιλά στον Παύλο

Πράξεις 18:9-11

“Και ο Κύριος, διαμέσου οράματος, τη νύχτα, είπε στον Παύλο: Μη φοβάσαι, αλλά μιλά και μη σιωπήσεις· επειδή, εγώ είμαι μαζί σου, και κανένας δεν θα βάλει χέρι επάνω σου για να σε κακοποιήσει· δεδομένου ότι, έχω πολύ λαό μέσα σ' αυτή την πόλη. Και εκεί κάθισε έναν χρόνο και έξι μήνες, διδάσκοντας ανάμεσα σ' αυτούς τον λόγο τού Θεού.”

Το πρόσωπο τώρα που μιλάει εδώ είναι πολύ σημαντικό, γιατί

είναι ο Κύριος Ιησούς Χριστός. Αυτό το πρόσωπο ΕΙΝΑΙ ΖΩΝΤΑΝΟ γιατί ο Θεός τον ανήστησε από τους νεκρούς. Είναι ο μόνος νεκρός που ζει τώρα και που παρουσιάστηκε στον Παύλο σε όραμα λέγοντας του να συνεχίζει να διδάσκει τον Λόγο του Θεού στην Κόρινθο. Δεν έχω κανένα λόγο να συζητήσω παραπέρα το αν και κατά πόσο ο Ιησούς ήταν φυσικά, στην κυριολεξία εκεί, γιατί ο Ιησούς ΕΙΝΑΙ ΖΩΝΤΑΝΟΣ και έχει πνευματικό σώμα με υπερφυσικές ικανότητες. Αυτή είναι μια περίπτωση πολύ διαφορετική από οποιαδήποτε άλλη, συμπεριλαμβανόμενης και της περίπτωσης την οποία εξετάζουμε. Γι' αυτό δεν νομίζω ότι χρίζει περαιτέρω σχολιασμού.

Η περίπτωση του Μωυσή και της φλεγόμενη βάτου

Πράξεις 7:31

“Και ο Μωυσής όταν το είδε [την φλεγόμενη βάτο], θαύμασε για το όραμα· και ενώ πλησίαζε για να παρατηρήσει, ήρθε η φωνή του Κυρίου σ' αυτόν”

Διαβάζοντας στην Έξοδο την λεπτομερή αναφορά σ' αυτό το συμβάν βλέπουμε ότι ο “ο Θεός φώναξε σ' αυτόν [τον Μωυσή] μέσα από τη βάτο” (Έξοδος 3:4) και ένας ολόκληρος διάλογος έλαβε χώρα εκεί μεταξύ Θεού και Μωυσή (δες Έξοδος κεφάλαια 3 και 4). Κάποια οράματα δείχνονται την νύχτα, μπορεί στον ύπνο, όπως στην περίπτωση του Κυρίου που παρουσιάστηκε στον Παύλο λέγοντας του να συνεχίσει το κήρυγμα του στην Κόρινθο, και στην περίπτωση του ανθρώπου από την Μακεδονία μέσα από τον οποίο ο Κύριος είπε και πάλι στον Παύλο να πάει και να κηρύξει το ευαγγέλιο εκεί. Άλλα οράματα πάλι συμβαίνουν με τα μάτια ορθάνοικτα, όπως στην περίπτωση του Πέτρου

και του οράματος με το σεντόνι που είχε πάνω του διάφορα ζώα. Αυτό που είναι σημαντικό να καταλάβουμε είναι ότι το όραμα είναι ένας υπερφυσικός τρόπος τον οποίο ο Θεός μπορεί να διαλέξει για να επικοινωνήσει ένα μήνυμα στους ανθρώπους Του. Αυτό που παρουσιάζετε σ' ένα όραμα δεν είναι κατ' ανάγκη παρών εκεί φυσικά, στην κυριολεξία. Αυτό που παρουσιάζετε σε ένα όραμα είναι σημαντικό σε σχέση με το μήνυμα που ο Θεός θέλει να περάσει. Είναι μέρος αυτού του μηνύματος. Οράματα μπορούν επίσης να δειχθούν και σε μας, σε μένα και σε σένα. Όπως ο Λόγος λέει στις Πράξεις 2:17, σ' ένα απόσπασμα που ο Πέτρος χρησιμοποίησε την ημέρα της έκχυσης του αγίου πνεύματος, δηλαδή την Πεντηκοστή:

Πράξεις 2:17

*“Και κατά τις έσχατες ημέρες, λέει ο Θεός, θα ξεχύσω από το πνεύμα μου επάνω σε κάθε σάρκα· και θα προφητεύσουν οι γιοι σας και οι θυγατέρες σας, **και οι νέοι σας θα δουν οράσεις**, και οι πρεσβύτεροι σας θα δουν όνειρα.”*

Καταλαβαίνουμε ότι αυτές οι οράσεις είναι υπερφυσικά μηνύματα που ο Θεός μπορεί να μας δείξει. Οτιδήποτε παρουσιάζετε σ' αυτά δεν είναι αναγκαίο να είναι εκεί φυσικά ούτε να υπάρχει φυσικά ώστε εμείς να το δούμε.

Θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε και να εξετάσουμε την χρήση της λέξης όραμα στην Παλαιά Διαθήκη αλλά νομίζω ότι έχουμε εξαντλήσει το θέμα. Γνωρίσουμε από τις Γραφές ότι ο Μωσής και ο Ηλίας παρουσιάστηκαν στην μεταμόρφωση σε όραμα. Απ' όσα έχουμε δει είναι νομίζω καθαρό ότι το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ούτε απαιτεί ότι ήταν ζωντανοί την στιγμή του οράματος.

Προς Κορινθίους Β 5:8

Στην προς Κορινθίους Β 5/ε/6-8 διαβάζουμε:

Προς Κορινθίους Β 5/ε/6-8

"Έχοντες λοιπόν το θάρρος πάντοτε, και εξεύροντες, ότι ενόσω ενδημούμεν εν τω σώματι, αποδημούμεν από του Κυρίου. (διότι περιπατούμεν διά πίστεως, ουχί διά της όψεως.) θαρρούμεν δε, και επιθυμούμεν μάλλον να αποδημήσωμεν από του σώματος, και να ενδημήσωμεν προς τον Κύριον."

Για πολλούς αυτό που η φράση "επιθυμούμεν μάλλον να αποδημήσωμεν από του σώματος και να ενδημήσωμεν προς τον Κύριον" σημαίνει, είναι ότι όταν κάποιος πεθαίνει είναι αμέσως με τον Κύριο. Εντούτοις, αυτό δεν είναι ότι το απόσπασμα λέει. Πραγματικά αυτό που αυτό λέει είναι ότι "ΕΠΙΘΥΜΟΥΜΕ μάλλον να αποδημήσωμεν από του σώματος ΚΑΙ ΝΑ ΕΝΔΗΜΗΣΩΜΕΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ". Η λέξη "επιθυμούμε" δείχνει ότι το απόσπασμα καταγράφει μια επιθυμία η οποία δεν είναι επιθυμία για θάνατο αλλά επιθυμία "να αποδημήσουμε από του σώματος και ενδημήσωμεν προς τον Κύριον". Αν και μια πλήρη και καθαρή εικόνα του τι η φράση αυτή εννοεί θα είναι δυνατή μόνο μετά την εξέταση των συμφραζομένων της, μπορούμε από την αρχή να αποκλείσουμε ότι αυτή θα μπορούσε ποτέ να σημαίνει ότι όταν πεθαίνει κανείς είναι αμέσως με τον Κύριο, αφού σε μια τέτοια περίπτωση θα υπήρχε απόλυτη αντίθεση με την προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/15-17 που λέει:

Προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/15-17

"Διότι τούτο σας λέγομεν διά του λόγου του Κυρίου, ότι ημείς οι ζώντες όσοι απομένομεν εις την παρουσίαν του Κυρίου, δεν θέλομεν προλάβει τους κοιμηθέντας. επειδή αυτός ο Κύριος θέλει καταβή απ ουρανού με κέλευσμα, με φωνήν αρχάγγελου, και με σάλπιγγα Θεού, και οι αποθανόντες εν Χριστώ θέλουσιν αναστηθεί πρώτον. έπειτα ημείς οι ζώντες όσοι απομένομεν, θέλομεν αρπαχτεί μετ αυτών εν νεφέλες εις απάντησιν του Κυρίου εις τον αέρα. ΚΑΙ ΟΥΤΩ [δηλαδή μ'αυτόν τον τρόπο, την ανάσταση των νεκρών Χριστιανών και την αλλαγή του σώματος των ζωντανών] ΘΑ είμαστε πάντοτε μετά του Κυρίου"

Αν στην προς Κορινθίους Β 5/ε/6-8 ο Θεός έλεγε ότι όταν κάποιος πεθαίνει είναι αμέσως με τον Κύριο τότε πως θα μπορούσε στην προς Θεσσαλονικείς Α 4/δ/17 ο ίδιος Θεός να λέει ότι "ΟΥΤΩ (δηλαδή με την ανάσταση των νεκρών, και τον μετασχηματισμό των σωμάτων των ζωντανών Χριστιανών) ΘΑ είμαστε πάντοτε μετά του Κυρίου"; Προφανώς είτε ο Λόγος είναι λάθος, το οποίο είναι αδύνατο, είτε η ερμηνεία που συνήθως δίνεται στην προς Κορινθίους Β 5/ε/6-8 είναι εσφαλμένη. Όπως θα δούμε σπουδάζοντας τα συμφραζόμενα, αυτό που συμβαίνει είναι το τελευταίο. Έτσι αρχίζοντας από την προς Κορινθίους Β 4/δ/13-14 - περίπου δεκαπέντε στίχους πιο πάνω - διαβάζουμε:

Προς Κορινθίους Β 4/δ/13-14

"Έχοντες δε το αυτό πνεύμα της πίστεως, κατά το γεγραμμένον, "Επίστευσα, διό ελάλησα," και ημείς πιστεύομεν, διό και λαλούμεν. εξεύροντες ότι ο αναστήσας τον Κύριον Ιησούν, θέλει αναστήσει και μας διά του Ιησού, και παραστήσει μαζί σας."

Αυτό που ο Παύλος γνώριζε με αποκάλυψη δεν ήταν ότι όταν κάποιος πεθαίνει συνεχίζει να ζεί στην "άλλη ζωή" μαζί με τους άλλους νεκρούς. Αντ'αυτού αυτό που αυτός ήξερε και δίδασκε ήταν ότι "ο ΑΝΑΣΤΗΣΑΣ τον Κύριο Ιησού, ΘΑ ΑΝΑΣΤΗΣΕΙ και μας διά του Ιησού, και θα παραστήσει μαζί σας." Ο Παύλος περίμενε και ακόμα περιμένει την ανάσταση για να "παρασταθεί", να είναι μαζί, με εκείνους τους Κορινθίους πιστούς. Η τελευταία φορά που αυτός τους είδε ήταν την τελευταία φορά που επισκέφτηκε την Κόρινθο, και η επόμενη φορά που θα τους δει ξανά θα είναι όταν τόσο αυτός όσο και εκείνοι θα ΑΝΑΣΤΗΘΟΥΝ για να απαντήσουν μαζί με τους ζωντανούς πιστούς τον Κύριο στον αέρα. Προφανώς λοιπόν τα συμφραζόμενα του αποσπάσματος μας δεν είναι σχετικά με τον θάνατο αλλά σχετικά με το ακριβώς αντίθετο του: την ΑΝΑΣΤΑΣΗ των νεκρών. Αλλά ας συνεχίσουμε:

Προς Κορινθίους Β 4/δ/18 – 5/ε/4

"επειδή ημείς δεν ενατενίζομεν εις τα βλεπόμενα, αλλ εις τα μη βλεπόμενα. διότι τα βλεπόμενα είναι πρόσκαιρα, τα δε μη βλεπόμενα αιώνια. Διότι εξεύρομεν, ότι, εάν η επίγειος οικία του σκηνώματος ημών χαλαστεί, έχομεν εκ του Θεού οικοδομήν, οικίαν αχειροποίητον, αιώνιον, εν τοις ουρανοίς. Επειδή εν τούτω στενάζομεν, επιποθούντες να επενδυθώμεν το κατοικητήριον ημών το ουράνιον. Αν, και ενδυθέντες αυτό, δεν θέλωμεν ευρεθεί γυμνοί. διότι όσοι είμεθα εν τούτω τω σκηνώματι, στενάζομεν υπό το βάρος αυτού. Επειδή θέλομεν ουχί να εκδυθώμεν, αλλά να επενδυθώμεν, διά να καταποθεί το θνητόν υπό της ζωής."

Όταν το απόσπασμα αυτό μιλάει για "σκήνωμα" και "οικία" προφανώς δεν εννοεί ένα φυσικό, άψυχο, οικοδόμημα. Πραγματικά, δεν είναι δυνατόν να "επενδυθούμε", να ντυθούμε δηλαδή, με ένα άψυχο σπίτι, ούτε είναι δυνατόν αλλάζοντας το "να καταποθεί το θνητόν υπό της ζωής". Όταν λοιπόν στο παραπάνω απόσπασμα οι λέξεις "οικία" και "σκήνωμα" χρησιμοποιούνται, χρησιμοποιούνται με την έννοια ενός ΖΩΝΤΑΝΟΥ οικοδομήματος, μιας ΖΩΝΤΑΝΗΣ οικίας ή σκηνώματος¹⁰. Μ'αλλά λόγια χρησιμοποιούνται με την έννοια του σώματος που όπως γνωρίζουμε αποτελεί και την "οικία" το κατοικιτήριο της ύπαρξης μας. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από τους "επίμαχους" στίχους 6-8 που έπονται του παραπάνω αποσπάσματος και οι οποίοι μιλάνε για ΣΩΜΑ. Όπως λοιπόν το παραπάνω απόσπασμα, αλλά και άλλα επίσης αποσπάσματα μας λένε (δες παρακάτω), υπάρχουν δυο είδη σώματος, δυο "οικίες" που είναι διαθέσιμες. Η μια είναι η "επίγεια οικία", το γήινο σώμα μας, το οποίο όμως επιθυμούμε να αντικαταστήσουμε, φορώντας το δεύτερο είδος σώματος που είναι διαθέσιμο, το ουράνιο σώμα. Όπως το απόσπασμα λέει όταν θα φορέσουμε το ουράνιο σώμα μας ΤΟΤΕ "θα καταποθεί το θνητόν από της ζωής". Ο αναγνώστης που διάβασε προσεκτικά το προηγούμενο τεύχος μπορεί να θυμάται ότι η προς Κορινθίους Α 15/1ε/54 λέει ακριβώς τα ίδια. Πραγματικά αρχίζοντας από τον στίχο 44 διαβάζουμε:

Προς Κορινθίους Α 15/1ε/44-54

"σπειρεται σώμα ψυχικό, ανασταίνεται σώμα πνευματικό. Υπάρχει σώμα ψυχικό και σώμα πνευματικό. Έτσι είναι γραμμένο, Ο πρώτος άνθρωπος Αδάμ "έγινε εις ψυχὴν ζώσαν." ο έσχατος Αδάμ εις πνεύμα ζωοποιούν. Πλήν ουχί πρώτον το πνευματικόν [σώμα] αλλά το ψυχικό

¹⁰ Αυτός είναι επίσης ο τρόπος που η λέξη "σκήνωμα" χρησιμοποιείται στην **Πέτρου Β 1/α/13-**

[σώμα], έπειτα το πνευματικό. Ο πρώτος άνθρωπος είναι εκ της γης, χοϊκός [χωματίνας]. Ο δεύτερος άνθρωπος, ο Κύριος εξ ουρανού. Οποίος ο χοϊκός, τοιούτοι και οι χοϊκοί. και οποίος ο επουράνιος, τοιούτοι και οι επουράνιοι. Και καθώς εφορέσαμεν την εικόνα του χοϊκού [που είναι το επίγειο, το ψυχικό σώμα], θέλομεν φορέσει και την εικόνα του επουράνιου [που είναι το ουράνιο, το πνευματικό σώμα]. Τούτο δε λέγω, αδελφοί, ότι σαρξ και αίμα βασιλείαν θεού δεν δύναται να κληρονομήσωσιν, ουδέ η φθορά κληρονομεί την αφθαρσίαν. Ιδού, μυστήριον λέγω προς εσάς. πάντες μεν δεν θέλομεν κοιμηθεί, πάντες όμως θέλομεν μεταμορφωθεί, εν μια στιγμή, εν ριπή οφθαλμού, εν τη εσχάτη σαλπίγγι. διότι θέλει σαλπίσει, και οι νεκροί θελουσιν αναστηθεί άφθαρτοι, και ημείς θέλομεν μεταμορφωθεί. Διότι πρέπει το φθαρτόν τούτο να ενδυθεί αφθαρσίαν, και το θνητόν τούτο να ενδυθεί αθανασίαν. Όταν δε το φθαρτόν τούτο ενδυθεί αφθαρσίαν, και το θνητόν τούτο ενδυθεί αθανασίαν, τότε θέλει γίνει ο λόγος ο γεγραμμένος "κατεπόθη ο θάνατος εν νίκη"

Πότε ο θάνατος θα "καταποθεί με νίκη" (προς Κορινθίους Α 15/1ε/54); Πότε θα "καταποθεί το θνητόν από της ζωής" (προς Κορινθίους Β 5/ε/4);. Η απάντηση των δυο αποσπασμάτων είναι ξεκάθαρη: αυτό θα συμβεί "όταν το φθαρτόν τούτο ενδυθεί αφθαρσίαν και το θνητόν τούτο ενδυθεί αθανασίαν". Όταν δηλαδή αυτή η "επίγειος οικία του σκηνώματος μας" αντικατασταθεί από το ουράνιο σπίτι μας, ή διαφορετικά όταν αυτό το γήινο ψυχικό σώμα μας αντικατασταθεί, "επενδυθεί" από το ουράνιο "πνευματικό" σώμα μας. Όπως η προς Κορινθίους Α 15/1ε/54 μας λέει "ΤΟΤΕ [και μόνο τότε] θα γίνει ο λόγος ο γεγραμμένος κατεπόθει ο θάνατος εν νίκη"

Απ' όλα τα παραπάνω θα πρέπει να είναι ξεκάθαρο ότι τα συμφραζόμενα του "επίμαχου" αποσπάσματος της προς Κορινθίους Β

5/ε/6-8 δεν μιλάνε για το θάνατο σαν ελπίδα αλλά για τον μετασχηματισμό του σώματος από γήινο σε ουράνιο, και από ψυχικό σε πνευματικό, το οποίο όπως είδαμε θα συμβεί την ημέρα του ερχομού του Κυρίου. Μ' αυτά στο μυαλό μας, ας ξαναδιαβάσουμε τώρα τους στίχους 6-8:

Προς Κορινθίους Β 5/ε/6-8

"Έχοντες λοιπόν το θάρρος πάντοτε, και εξεύροντες, ότι ενόσω ενδημούμεν εν τω σώματι, αποδημούμεν από του Κυρίου. (διότι περιπατούμεν διά πίστεως, ουχί διά της όψεως.) θαρρούμεν δε, και επιθυμούμεν μάλλον να αποδημήσωμεν από του σώματος, και να ενδημήσωμεν προς τον Κύριον."

Όντας παρόντες ("ενδημούντες") σ' αυτό το σώμα είμαστε απόντες ("αποδημούντες") από τον Κύριο. Θέλουμε λοιπόν να είμαστε απόντες απ' αυτό το γήινο σώμα; Φυσικά ναι, αφού "σαρξ και αίμα βασιλείαν Θεού δεν δύνανται να κληρονομήσωσιν ουδέ η φθορά κληρονομεί την αφθαρσίαν". Σημαίνει αυτό ότι θέλουμε να πεθάνουμε; Φυσικά όχι. Πραγματικά, που λέει το απόσπασμα κάτι τέτοιο; Αντιθέτως, η προς Κορινθίους Β έκανε καθαρό ότι: "θέλομεν ΟΥΧΙ να εκδυθώμεν ΑΛΛΑ να επενδυθώμεν διά να καταποθεί το θνητόν υπό της ζωής". Αυτό λοιπόν που πραγματικά θα πρέπει να επιθυμούμε είναι ΟΧΙ να πεθάνουμε (να "εκδυθούμε") αφού τότε ναι μεν δεν θα έχουμε το παρών γήινο σώμα αλλά επίσης δεν θα είμαστε και με τον Κύριο αφού δεν θα έχουμε ούτε το ουράνιο σώμα. Αντίθετα αυτό που θα πρέπει να επιθυμούμε είναι να "επενδυθούμε" με το ουράνιο, πνευματικό σώμα μας, εγκαταλείποντας ("αποδημούντες") το παρών γήινο σώμα. Μόνο τότε, όταν το παρών σώμα μας αντικατασταθεί από το ουράνιο σώμα μας, θα έχουμε

"ενδημήσει", θα είμαστε παρόντες με τον Κύριο (προς Θεσσαλονικείς Β 4/8/17). Πότε αυτό θα συμβεί; Η προς Κορινθίους Α 15/1ε ήταν πολύ ξεκάθαρη: "εν μια στιγμή, εν ριπή οφθαλμού, εν τη εσχάτη σαλπίγγι. διότι θέλει σαλπίσει, και οι νεκροί θέλουσιν αναστηθεί άφθαρτοι, και ημείς θέλομεν μεταμορφωθεί. Διότι πρέπει το φθαρτόν τούτο να ενδυθεί αφθαρσίαν, και το θνητόν τούτο να ενδυθεί αθανασίαν. Όταν δε το φθαρτόν τούτο ενδυθεί αφθαρσίαν, και το θνητόν τούτο ενδυθεί αθανασίαν, τότε θέλει γίνει ο λόγος ο γεγραμμένος "κατεποθη ο θανατος εν νικη"

Αμήν!

Παραρτήματα

Παράρτημα 1

Ψυχή, Σώμα, Πνεύμα

Λίγα σημεία της Γραφής είναι τόσο παρεξηγημένα όσο εκείνα τα οποία αναφέρονται στην πτώση του Αδάμ και της Εύας. Δυστυχώς οι παρανοήσεις των σχετικών αναφορών έχουν οδηγήσει και σε παρανοήσεις πολλών άλλων σημείων της Βίβλου επίσης. Πράγματι, αν στερούμαστε επαρκούς κατανόησης σχετικά με το τι συνέβη στα τρία πρώτα κεφάλαια της Γέννησης τότε υπάρχει κίνδυνος να μην έχουμε και επαρκή κατανόηση αυτών που εκπλήρωσε ο Ιησούς Χριστός ως σωτήρας. Αλήθεια, γιατί άραγε χρειαζόμαστε ένα σωτήρα; Τι ήταν αυτό που ο Ιησούς Χριστός αποκατέστησε με την θυσία του; Πολλοί από μας γνωρίζουμε ότι ο Ιησούς Χριστός μας λύτρωσε απ'ότι ο Αδάμ είχε κάνει. Αλλά αλήθεια γνωρίζουμε τι ακριβώς συνέβη όταν ο Αδάμ έκανε ότι έκανε;. Επίσης γνωρίζουμε ότι σήμερα αφού πιστέψουμε στον Ιησού Χριστό ο Θεός μας δίνει άγιο πνεύμα. Αλλά αλήθεια γιατί χρειαζόμαστε άγιο πνεύμα και γιατί δεν ήταν διαθέσιμο παρά μόνο από την ημέρα της Πεντηκοστής και έπειτα; Για να απαντήσουμε σ'αυτές καθώς και σε αρκετές άλλες ερωτήσεις, απαιτείτε να έχουμε κατανοήσει καλά τα όσα λέγονται στα τρία πρώτα κεφάλαια της Γένεσης. Γι'αυτό θεωρώ τα όσα θα δούμε ως ιδιαίτερα σημαντικά.

1. "διότι καθ' ήν ημέραν φάγεις απ' αυτού, θέλεις εξάπαντος αποθάνει"

Για να αρχίσουμε την προσέγγιση του θέματος μας ας πάμε στο

πρώτο βιβλίο της Βίβλου, την Γένεση. Εκεί αφού ο Θεός έκανε τον άνθρωπο, του επέβαλε ένα περιορισμό κάνοντας επίσης γνωστό τι θα συνέβαινε αν ο περιορισμός αυτός παραβιάζονταν. Ας διαβάσουμε λοιπόν:

Γένεση 2/β/16-17

"Προσέταξε δε Κύριος ο Θεός εις τον Αδάμ, λέγων, Από παντός δέντρου του παραδείσου ελευθέρως θέλεις τρώγει, από δε του ξύλου της γνώσεως του καλού και του κακού, δεν θέλεις φάγει απ'αυτού· διότι καθ'ήν ημέραν φάγεις απ'αυτού, θέλεις εξάπαντος αποθάνει."

Ο περιορισμός που ο Θεός επέβαλλε στον Αδάμ ήταν να μην φάει από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού¹¹. Η ποινή για την περίπτωση που αυτός ο περιορισμός παραβιάζονταν ήταν ότι την ίδια εκείνη ημέρα που θα έτρωγε απ'αυτό το δέντρο, θα πέθαινε "εξάπαντος" δηλαδή σίγουρα ("διότι καθ'ήν ημέραν φάγεις απ'αυτού, θέλεις εξάπαντος αποθάνει."). Δυο πολύ σημαντικά πράγματα θα πρέπει να υπογραμμιστούν σ'αυτήν την ποινή. Το πρώτο είναι ότι εάν ο Αδάμ έτρωγε απ'αυτό το δέντρο ο θάνατος θα επέρχονταν αμέσως την ίδια εκείνη ημέρα ("καθ'ήν ημέραν φάγεις απ'αυτού"). Το δεύτερο το οποίο πρέπει να υπογραμμιστεί είναι ότι αυτό θα συνέβαινε σίγουρα, χωρίς καμία αναβολή. ("θέλεις ΕΞΑΠΑΝΤΟΣ [σίγουρα] αποθάνει.")

Ας πάμε τώρα στο τρίτο κεφάλαιο της Γένεσης για να δούμε εάν ο Αδάμ και η Εύα κράτησαν αυτά που ο Θεός τους είχε πει:

¹¹ Οι ανθρώπινες παραδόσεις μας έχουν κάνει να φανταζόμαστε πολλές φορές ένα μήλο όταν διαβάζουμε αυτό το απόσπασμα. Παρ'όλα αυτά η Βίβλος δεν λέει πουθενά "μήλο". Αυτό που λέει είναι "ξύλο της γνώσης του καλού και του κακού" Το περιβόητο λοιπόν "μήλο" δεν είναι πάρα μια ανθρώπινη φαντασίωση.

Γένεση 3/γ/1-6

"Ο ΔΕ όφης ήτο το φρονιμότερον πάντων των ζώων του αγρού, τα οποία έκαμε Κύριος ο Θεός. και είπεν ο όφης προς την γυναίκα, Τω όντι είπεν ο Θεός, Μη φάγητε από παντός δέντρου του παραδείσου; Και είπεν η γυνή προς τον όφιν, Από του καρπού των δέντρων του παραδείσου δυνάμεθα να φάγωμεν. από δε του καρπού του δένδρου, το οποίον είναι εν μέσω του παραδείσου, είπεν ο Θεός, Μη φάγητε απ'αυτού, μηδέ εγγίσητε αυτόν, δια να μη αποθάνητε. Και είπεν ο όφης προς τη γυναίκα, Δεν θέλετε βεβαίως αποθάνει. αλλ' εξεύρει ο Θεός ότι καθ'ήν ημέραν φάγητε απ'αυτού θέλουσιν ανοιχθή οι οφθαλμοί σας, και θέλετε εισθαι ως θεοί, γνωρίζοντες το καλόν και το κακόν. Και είδεν η γυνή, ότι το δένδρον ήτο καλόν εις βρώσιν, και ότι ήτο αρεστόν εις τους οφθαλμούς, και επιθυμητόν το δένδρον ώς δίδον γνώσιν και λαβούσα εκ του καρπού αυτού, έφαγε. και έδωκε και εις τον άνδρα εαυτής μεθ'εαυτής, και αυτός έφαγε."

Αυτό το απόσπασμα μας περιγράφει πως το "φίδι", που είναι ένα όνομα για τον Διάβολο απάτησε την Εύα. Στο τέλος τόσο η Εύα όσο και ο Αδάμ έφαγαν από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού. Έχοντας κάνει αυτό, θα έπρεπε σύμφωνα με τα όσα ο Θεός είχε πει να πεθάνουν εκείνη την ίδια στιγμή. Το πρόβλημα όμως είναι ότι η Γένεση 5/ε/5-6 μας λέει:

Γένεση 5/ε/4-5

"και έγειναν αι ημέραι του Αδάμ αφού εγέννησε τον Σηθ, οκτακόσια έτη και εγέννησεν υιούς και θυγατέρας και έγειναν πάσαι αι ημέρες του Αδάμ, τας οποίας έζησεν, εννεακόσια τριάκοντα έτη. και απέθανε."

Σύμφωνα λοιπόν με την Βίβλο, ο Αδάμ συνέχισε να έχει σωματική

ζωή για πάρα πολλά χρόνια αφότου έφαγε από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού. Από την άλλη πλευρά, ο Θεός είχε πει ότι αν έτρωγε απ'αυτό το δέντρο θα πέθαινε την ίδια στιγμή, δίχως αναβολή, "εξάπαντος". Με μια πρώτη ματιά λοιπόν εδώ έχουμε ένα πρόβλημα σχετικά με το τι συνέβη την ημέρα που ο Αδάμ και η Εύα έφαγαν από εκείνο το δέντρο. Πέθαναν αλήθεια όπως ο Θεός τους είχε πει ή δεν πέθαναν τελικά όπως ο Διάβολος είπε; Ποιος θα μας δώσει λοιπόν απάντηση στο ερώτημα μας αυτό; Ποιος άλλος πάρα ο Λόγος του Θεού. Θα πρέπει λοιπόν να πάμε στον Λόγο για να δούμε τι αυτός λέει, αφήνοντας τον να μιλήσει ελεύθερα, χωρίς την επιβολή δογματικών "ερμηνειών".

Στην περίπτωση μας, αφού ο Θεός δεν μπορεί να ψευστεί (**Αριθμοί 23/κγ/19**) την ημέρα που ο Αδάμ και η Εύα έφαγαν από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού πράγματι πέθαναν. Στην πραγματικότητα ήταν ο Διάβολος ο οποίος απατώντας την Εύα είχε πει "δεν θέλετε βεβαίως αποθάνει". Επομένως αν δεν πέθαναν εκείνη την ημέρα, όπως ο Θεός είχε πει, τότε ο Σατανάς ήταν σωστός στα λεγόμενα του και ο Θεός λάθος, πράγμα το οποίο είναι αδύνατο. Παρ'όλα αυτά, αυτό ακριβώς είναι το οποίο διδάσκουν πολλοί σήμερα όταν θέλουν να μας κάνουν να πιστέψουμε ότι "στην πραγματικότητα όταν ο Θεός είπε ότι θα πέθαιναν χωρίς αναβολή την ίδια μέρα, αυτό που εννοούσε ήταν ότι το σπέρμα του θανάτου θα εμφυτεύονταν μόνο." Ο Λόγος του Θεού δεν χρειάζεται τέτοιου είδους υποστήριξη. Στην πραγματικότητα δεν χρειάζεται κανενός είδους υποστήριξη από κανένα αφού όντας η αλήθεια μπορεί να σταθεί μόνος του. Αυτό που ο Λόγος του Θεού χρειάζεται είναι, αφού πρώτα ορθοτομηθεί μετά να διακηρυχθεί με τόλμη. Επιστρέφοντας στο θέμα μας: ΑΦΟΥ Ο ΘΕΟΣ ΕΙΠΕ ΟΤΙ ΘΑ ΠΕΘΑΙΝΑΝ ΣΙΓΟΥΡΑ ΕΚΕΙΝΗ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ, ΟΝΤΩΣ ΑΥΤΟΙ ΠΕΘΑΝΑΝ ΕΚΕΙΝΗ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ. Παρ'όλα αυτά, αφού συνέχισε να

έχουν σωματική ζωή ακόμα και αφού έφαγαν από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού, είναι προφανές ότι θα πρέπει να είχαν, επιπρόσθετα με την σωματική ζωή, και μια άλλη μορφή ζωής η οποία χάθηκε εκείνη την ημέρα και γι'αυτό ήταν θάνατος. Θα πρέπει λοιπόν να ερευνήσουμε τις Γραφές για να δούμε πως ο άνθρωπος δημιουργήθηκε και από τι αποτελούνταν η οντότητα του. Γνωρίζοντας τι αποτελούσε την οντότητα του πρώτου άνθρωπο, θα μπορέσουμε επίσης να δούμε τι χάθηκε, τι πέθανε, την ημέρα που έφαγε από εκείνο το δέντρο.

[2. Γένεση 2/β/7: ψυχή και σώμα](#)

Για να αρχίσουμε την έρευνα μας σχετικά με το τι αποτελούσε τον πρώτο άνθρωπο θα πάμε στην Γένεση 2/β/7. Εκεί λέει:

Γένεση 2/β/7

"Και έπλασε Κύριος ο Θεός τον άνθρωπον από χώματος εκ της γης."

Ποιο μέρος του ανθρώπου έπλασε ο Θεός από το χώμα της γης; Το σώμα του. Αυτός είναι και ο λόγος που τα στοιχεία που αποτελούν το άνθρωπο σώμα είναι στοιχεία του εδάφους. Έτσι ένα μέρος του πρώτου ανθρώπου ήταν το σώμα του. Συνεχίζοντας στον ίδιο στίχο θα βρούμε άλλο ένα:

Γένεση 2/β/7

"Και έπλασε Κύριος ο Θεός τον άνθρωπον από χώματος εκ της γης. Και ενεφύσησεν εν τους μκτήρας αυτού πνοήν ζωής, και έγινεν ο άνθρωπος εις ψυχήν ζώσαν."

Είδαμε ότι ο Θεός έπλασε το σώμα του ανθρώπου από το χώμα της γης. Όμως αυτό το σώμα δεν είχε ζωή. Ήταν μόνο πλασμένο. Ακολούθως ο Λόγος του Θεού μας λέει ότι ο Θεός "ενεφύσησεν εν τους μυκτήρας αυτού πνοήν ζωής, και έγινεν ο άνθρωπος εις ψυχήν ζώσαν." Επομένως τι είναι η ψυχή; Η ψυχή είναι αυτό το οποίο δίνει ζωή στο σώμα. Χωρίς ψυχή το σώμα είναι νεκρό, άψυχο όπως πολύ σωστά λέμε. Αλλά ο Λόγος του Θεού δεν σταματάει στο να μας πει τι είναι η ψυχή αλλά προχωράει περισσότερο και μας λέει που βρίσκεται η ψυχή, η ζωή του σώματος:

Λευτικόν 17/ιζ/11, 13-14

"Διότι η ψυχή της σαρκός είναι εν τω αίματι... Και όστις άνθρωπος εκ τως υιών Ισραήλ, ή εκ των ξένων, των παροικουντων μεταξύ σας, κυνηγήσει και πιάσει ζώον, ή πτηνόν, το οποίον τρώγεται, θέλει χύσει το αίμα αυτού, και θέλει σκεπάσει αυτό με χώμα. Διότι η ψυχή πάσης σαρκός είναι το αίμα αυτής. διά την ζωήν αυτής είναι. όθεν είπα προς τους υιούς Ισραήλ, Δεν θέλετε φάγει αίμα ουδεμιάς σαρκός. Διότι η ψυχή πάσης σαρκός είναι το αίμα αυτής."

(Βάμβας - LXX)

Είδαμε στην Γένεση 2/β/7 ότι η ψυχή είναι αυτό το οποίο δίνει ζωή στο σώμα. Επίσης από το Λευτικό μαθαίνουμε ότι "η ψυχή της σαρκός είναι εν τω αίματι". Επομένως τι είναι ψυχή; Σύμφωνα με την Γένεση 2/β/7 ψυχή είναι αυτό που δίνει ζωή στο σώμα. Που βρίσκεται η ψυχή; Σύμφωνα με το Λευτικό 17/ιζ/11-14 αυτή βρίσκεται στο αίμα. Αυτό επίσης εξηγεί και πως η σωματική ζωή περνάει από γενιά σε γενιά: αυτή περνάει μέσω του αίματος. Γι' αυτό και οι Πράξεις 17/ιζ/26 μας λένε:

Πράξεις 17/ιζ/26

"Και έκαμεν [Ο Θεός] εξ ενός αίματος παν έθνος ανθρώπων, δια να κατοικώσιν εφ' όλου του προσώπου της γης"

Ποιο είναι το "ένα αίμα" αυτού του αποσπάσματος; Το αίμα του Αδάμ φυσικά το οποίο περνάει από γενιά σε γενιά και είναι το αίμα που όλοι έχουμε.

Στην πραγματικότητα η ψυχή δεν είναι κάτι που μόνο ο άνθρωπος έχει. Τα ζώα επίσης έχουν ψυχή που και αυτή είναι στο αίμα. Αν και αυτό μπορούμε να το καταλάβουμε αμέσως από το παραπάνω απόσπασμα του Λευιτικού όπου μας λέγεται ότι "η ψυχή ΠΑΣΗΣ ΣΑΡΚΟΣ είναι το αίμα αυτής" ας πάμε να το δούμε επίσης στην Γένεση 1/α/20-21, 29-30

Γένεση 1/α/20-21

"Και είπεν ο Θεός, Ας γεννήσωσι τα ύδατα εν αφθονία νηκτά ΕΜΨΥΧΑ, και πετεινά πετόμενα επάνωθεν της γης κατά το στερέωμα του ουρανού. Και εποίησεν ο Θεός τα κήτη τα μεγάλα, και παν ΕΜΨΥΧΟΝ κινούμενον, τα οποία εγέννησαν εν αφθονία τα ύδατα κατά το είδος αυτών, και παν πετεινόν πτερωτόν κατά το είδος αυτού. Και είδεν ο Θεός ότι ήτο καλόν."

Γένεση 1:29-30

"Και είπεν ο Θεός, Ιδού σας έδωκα πάντα χόρτον κάμνοντα σπόρον, όστις είναι επί του προσώπου πάσης της γης, και παν δένδρον, το οποίον έχει εν εαυτώ καρπόν δένδρου κάμνοντος σπόρον ταύτα θέλουσιν είσθαι εις εσάς προς τροφήν· και εις πάντα τα ζώα της γης, και εις πάντα τα πετεινά του ουρανού, και εις παν ερπετόν έρπον επί της γης, και ΕΧΟΝ ΕΝ ΕΑΥΤΩ ΨΥΧΗΝ ΖΩΣΑΝ, έδωκα πάντα χλωρόν

χόρτον εις τροφήν. και έγινεν ούτο"

Επομένως όχι μόνο ο άνθρωπος έχει ψυχή αλλά και τα ζώα. Αυτό δεν θα πρέπει καθόλου να μας ξενίσει αν έχουμε κατανοήσει ότι η ψυχή είναι αυτό που δίνει ζωή στο σώμα. Όταν πεθαίνει ένας άνθρωπος δεν υπάρχει πλέον ζωή στο σώμα του δηλαδή δεν υπάρχει πλέον ψυχή. Το ίδιο συμβαίνει και με τα ζώα. Η ψυχή είναι γι' αυτά ότι δίνει ζωή στο σώμα.

Αν και δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα σχετικά με το τι ορίζεται σαν ψυχή στην Βίβλο, το πρόβλημα δημιουργείται αν πάμε στην Βίβλο προκατελημένοι ότι η ψυχή είναι αθάνατη. Αν η ψυχή ήταν αθάνατη, τότε πράγματι και οι ψυχές των διαφόρων ζώων θα ήταν αθάνατες αφού και αυτά έχουν ψυχή σαν τον άνθρωπο. Αλλά η ψυχή δεν είναι αθάνατη. Απλά είναι αυτό το οποίο δίνει ζωή στο σώμα. Όταν σταματάει να υπάρχει ζωή στο σώμα τότε σταματάει να υπάρχει και ψυχή.

Μέχρι τώρα λοιπόν, έχουμε δει ότι η Βίβλος διδάσκει ότι ο Θεός έπλασε το σώμα του ανθρώπου από το χώμα της γης και ότι έδωσε σ' αυτό το σώμα ζωή δηλαδή ψυχή. Το ίδιο συμβαίνει επίσης και με τα ζώα. Και αυτά επίσης έχουν ψυχή και σώμα. Κάθε άνθρωπος στον κόσμο είτε πιστός είναι είτε άπιστος έχει ψυχή και σώμα. Μπορούμε λοιπόν να συμπεράνουμε ότι αφού ο Αδάμ πέθανε πολύ αργότερα από την ημέρα που έφαγε από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού, αυτός δεν έχασε ούτε την ψυχή του και φυσικά ούτε το σώμα του εκείνη την ημέρα. Επομένως αφού κάτι σίγουρα πέθανε στον Αδάμ εκείνη την ημέρα, θα πρέπει αυτός αρχικά να αποτελούνταν από ένα περισσότερο μέρος το οποίο χάθηκε, πέθανε, όταν έφαγε. Ας συνεχίσουμε λοιπόν την έρευνα μας στις Γραφές για να δούμε τι αυτές λένε.

3. "Και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ' εικόνα εαυτού. κατ' εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν"

Συνεχίζοντας τη μελέτη μας, ας πάμε στη Γένεση 1/α/26-27. Εκεί διαβάζουμε:

Γένεσις 1/α/26-27

"Και είπεν ο Θεός, Ας κάμωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ημών, καθ' ομοίωσιν ημών... Και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ' εικόνα εαυτού. κατ' εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν, άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς"

Σύμφωνα με αυτό το απόσπασμα, ο Θεός έκανε τον άνθρωπο "κατ' εικόνα εαυτού". Αυτό είναι πραγματικά ένα πολύ σημαντικό σημείο, ένα σημείο κλειδί, αν θέλουμε να κατανοήσουμε όχι μόνο το τι συνέβη την ημέρα που ο Αδάμ και η Εύα έφαγαν από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού, αλλά επίσης και αλλά αποσπάσματα της Βίβλου για την κατανόηση των οποίων απαιτείτε να καταλάβουμε αυτά που λέγονται εδώ. Διαβάζοντας λοιπόν το παραπάνω απόσπασμα το ερώτημα είναι ποια είναι η εικόνα του Θεού; Τι δηλαδή είναι ο Θεός; Το κατά Ιωάννη 4/δ/24 μας λέει:

Κατά Ιωάννη 4/δ/24

"Ο Θεός είναι πνεύμα"

Ο Θεός δεν είναι σάρκα αλλά ΠΝΕΥΜΑ. Αυτή είναι η "εικόνα" του, η ταυτότητα του. Επομένως όταν ο Λόγος του Θεού μας λέει ότι ο Θεός έκανε το άνθρωπο "κατ' εικόνα εαυτού" αυτό που εννοεί είναι ότι ο

άνθρωπος, επιπρόσθετα με την ψυχή και το σώμα του, είχε επίσης και αυτό το οποίο αποτελεί το παρουσιαστικό, την εικόνα του Θεού, δηλαδή πνεύμα.

Για να καταλάβουμε καλύτερα τη χρήση της φράσης "κατ' εικόνα εαυτού" στο παραπάνω πολύ σημαντικό απόσπασμα ας πάμε να δούμε την χρήση του κάπου αλλού στην Βίβλο:

Γένεσις 5/ε/1-3

"Τούτον είναι το βιβλίον της γενεαλογίας του ανθρώπου. Καθ' ἣν ἡμέραν ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. Ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτούς, καὶ εὐλογησεν αὐτούς, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῶν, Ἀδὰμ, καθ' ἣν ἡμέραν ἐποίησεν αὐτούς. Ἐζήσθη δε ὁ Ἀδὰμ ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησεν υἱὸν κατὰ τὴν ὁμοίωσιν αὐτοῦ, κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σηθ."

Σύμφωνα με αυτό το απόσπασμα ο Αδάμ "εγέννησε υἱὸν κατὰ τὴν ὁμοίωσιν αὐτοῦ, κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ". Τι εννοείται όταν μας λέγεται ὅτι ὁ γιος τοῦ Ἀδὰμ, ὁ Σηθ, ἦταν κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ; Αυτό που φυσικά εννοείται εἶναι ὅτι ὅπως ἦταν ὁ Ἀδὰμ ἔτσι ἦταν καὶ ὁ γιος τοῦ. Δηλαδή ὅπως ὁ Ἀδὰμ εἶχε χέρια, χέρια εἶχε καὶ ὁ Σηθ. Ὅπως ὁ Ἀδὰμ εἶχε πόδια, πόδια εἶχε καὶ ὁ Σηθ. Ὅπως ὁ Ἀδὰμ εἶχε ψυχή καὶ σῶμα, ψυχή καὶ σῶμα εἶχε καὶ ὁ Σηθ. Ὁμοίως λοιπόν, ὅταν ὁ Λόγος μας λέει ὅτι ὁ Θεὸς ἔκανε τὸν ἄνθρωπο "κατ' εἰκόνα Θεοῦ", αὐτὸ που εννοεῖ εἶναι ὅτι ὅπως ὁ Θεὸς εἶναι ἔτσι ἦταν καὶ ὁ Ἀδὰμ. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι σάρκα. Δὲν ἔχει πόδια, χέρια, κεφάλι. Ἀντ'αυτοῦ ὁ Θεὸς εἶναι ΠΝΕΥΜΑ. Ἐπομένως ὅπως ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα ἔτσι καὶ ὁ Ἀδὰμ εἶχε πνεῦμα. Θα μπορούσε τώρα κάποιος να ρωτήσει γιατί ὁ Ἀδὰμ χρειαζόνταν να ἔχει πνεῦμα καὶ δὲν ἦταν αρκετὸ που εἶχε σῶμα καὶ ψυχή; Ὁ λόγος εἶναι πολὺ ἀπλός: ὁ Ἀδὰμ χρειαζόνταν πνεῦμα γιατί χωρὶς αὐτὸ δὲν θα μπορούσε να

επικοινωνήσει με τον Θεό ο οποίος είναι πνεύμα. Ο Θεός όντας πνεύμα δεν μπορεί να επικοινωνήσει με την σάρκα. Είναι εντελώς διαφορετικά πράγματα. Είναι κάτι ανάλογο με την περίπτωση του ραδιοσταθμού. Δεν μπορείς να λαμβάνεις τις εκπομπές του σταθμού εκτός αν έχεις τον κατάλληλο δέκτη, δηλαδή ένα ραδιόφωνο. Μπορείς να έχεις πλυντήριο αλλά με το πλυντήριο δεν μπορείς να πιάσεις αυτά που ο σταθμός εκπέμπει αφού γι' αυτό απαιτείται να έχεις ραδιόφωνο. Ομοίως για να επικοινωνήσεις με τον Θεό και Αυτός μαζί σου είναι απαραίτητο να έχεις πνεύμα. Η ψυχή και το σώμα είναι αρκετά για πράγματα που έχουν να κάνουν με τις πέντε αισθήσεις. Αλλά για πράγματα που έχουν να κάνουν με τον Θεό και τον πνευματικό χώρο είναι απαραίτητο να έχεις πνεύμα. Αυτή η αλήθεια εξηγείται επίσης στην προς Κορινθίους Α 2/β/14:

Προς Κορινθίους Α 2/β/14

"Ο ψυχικός όμως άνθρωπος δεν δέχεται τα του πνεύματος του Θεού, διότι είναι μωρία εις αυτόν, και δεν δύναται να γνωρίσει αυτά, διότι πνευματικώς ανακρίνονται."

(Βάμβας - Αρχαίο κείμενο)

Ο άνθρωπος που έχει μόνο ψυχή και σώμα είναι "ψυχικός άνθρωπος¹²" σε αντίθεση με τον άνθρωπο που έχει ψυχή, σώμα ΚΑΙ πνεύμα (και που χρησιμοποιεί το πνεύμα) που είναι "πνευματικός" άνθρωπος. Ο άνθρωπος με ψυχή και σώμα μόνο δεν μπορεί να δεχτεί "τα του πνεύματος του Θεού". Όπως είπαμε για να είσαι ικανός να δεχτείς "τα του πνεύματος του Θεού", δηλαδή τα σχετικά με τον πνευματικό χώρο, θα πρέπει να έχεις τον κατάλληλο δέκτη δηλαδή

¹² Η λέξη "ψυχικός" χρησιμοποιείται επίσης στην προς Κορινθίους Α 15/ιε/44, 46, Ιακώβου 3/γ/15 και Ιούδα 19.

πνεύμα. Γι' αυτό και το απόσπασμα λέει "και δεν δύναται (ο ψυχικός άνθρωπος) να γνωρίσει αυτά, διότι πνευματικώς ανακρίνονται." Ο άνθρωπος της ψυχής και του σώματος είναι αδύνατο να γνωρίσει τα πράγματα του Θεού για τον λόγο ότι αυτά έχουν να κάνουν με το πνεύμα, και αφού δεν έχει πνεύμα δεν μπορεί και να τα γνωρίσει.

Συνοψίζοντας λοιπόν όλα τα παραπάνω, ο Αδάμ είχε σώμα πλασμένο από το χώμα της γης, ψυχή η οποία είναι αυτό που δίνει ζωή στο σώμα, και πνεύμα για να επικοινωνεί με τον Θεό. Ήταν "ψυχή, σώμα και πνεύμα". Έχοντας ξεκαθαρίσει όλα αυτά δεν θα πρέπει να έχουμε καμία απορία σχετικά με το τι συνέβη την ημέρα που ο Αδάμ και η Εύα έφαγαν από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού. Ο Θεός τους είχε πει ότι την ίδια εκείνη ημέρα που θα έτρωγαν απ' αυτό το δέντρο θα πέθαιναν χωρίς αναβολή. Ανακαλώντας ότι θάνατος είναι το σταμάτημα ή η απουσία μιας μορφής ζωής, μπορούμε τώρα να δούμε τι πέθανε εκείνη την ημέρα. Ο Αδάμ είχε αρχικά ψυχή, σώμα και πνεύμα και ο σωματικός του θάνατος επήλθε πολλά χρόνια αφότου έφαγε από εκείνο το δέντρο. Αφού τώρα αυτό το οποίο δίνει ζωή στο σώμα είναι η ψυχή, ο Αδάμ είχε ψυχή και σώμα ακόμα και αφού παραβίασε την εντολή του Θεού. Από την άλλη πλευρά, αφού ο Θεός είναι πάντα σωστός σε ότι λέει, κάτι έπρεπε να πεθάνει εκείνη την ημέρα. Αφού ο Αδάμ ήταν ψυχή, σώμα και πνεύμα πριν να φάει και αφού όπως είδαμε συνέχισε να έχει ψυχή και σώμα και αφού έφαγε, αυτό που χάθηκε εκείνη την ημέρα ήταν το πνεύμα που ο Θεός του έδωσε. Συνέχισε να έχει ψυχή και σώμα αλλά δεν είχε πλέον πνεύμα. Το πνεύμα έφυγε απ' αυτόν και γι' αυτό ήταν θάνατος για τον Αδάμ αφού ένα από τα τρία συστατικά που συνιστούσαν την οντότητα του, το πνεύμα, έλαψε να είναι πλέον παρών σ' αυτόν.

Είναι πράγματι εντυπωσιακό πόσο όμορφα και καθαρά η Βίβλος βάζει τα πράγματα στην θέση τους όταν την αφήσουμε να ερμηνεύσει

τον εαυτό της. Στην πραγματικότητα ήταν αυτή ακριβώς η απώλεια του πνεύματος η οποία αποκαταστάθηκε την ημέρα της Πεντηκοστής όπου το άγιο πνεύμα έγινε ξανά διαθέσιμο. Σήμερα αφού κάποιος πιστέψει στον Ιησού Χριστό και στην ανάσταση του από τους νεκρούς είναι ξανά ψυχή, σώμα και πνεύμα. Παρ' όλα αυτά σχετικά με αυτό και με αλλά ενδιαφέροντα σημεία θα ασχοληθούμε αναλυτικότερα στο επόμενο τεύχος.

Παράρτημα 2

Αναφορές των λέξεων “Σεολ” και “άδης” στην Βίβλο

Παλαιά Διαθήκη: Αναφορές και μετάφραση της λέξης “Σεολ”

Γένεση 37:35: Και σηκώθηκαν όλοι οι γιοι του, και όλες οι θυγατέρες του, για να τον παρηγορήσουν· αλλά, δεν ήθελε να παρηγορηθεί, λέγοντας ότι: Πενθώντας θα κατέβω προς τον γιο μου στον **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης). Και ο πατέρας του τον έκλαψε.

Γένεση 42:38: Κι εκείνος είπε: Δεν θα κατέβει ο γιος μου μαζί σας· επειδή, ο αδελφός του πέθανε, και έμεινε αυτός μόνος. Και αν συμβεί σ' αυτόν συμφορά στον δρόμο όπου πηγαίνετε, τότε θα κατεβάσετε την πολιά μου στον **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδης) με λύπη.

Γένεση 44:29 : και αν πάρετε και τούτον από μπροστά μου και συμβεί σ' αυτόν συμφορά, θα κατεβάσετε την πολιά μου στον **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδης) με λύπη.

Γένεση 44:31 : καθώς θα δει ότι το παιδί δεν είναι, θα πεθάνει· και οι δούλοι σου θα κατεβάσουν την πολιά τού δούλου σου του πατέρα μας στον **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδης) με λύπη.

Αριθμοί 16:30 : αν, όμως, ο Κύριος κάνει θαύμα, και ανοίξει η γη το στόμα της, και τους καταπιεί, και όλα τα δικά τους, και κατέβουν ζωντανοί στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), τότε θα γνωρίσετε, ότι οι άνθρωποι αυτοί παρόξυναν τον Κύριο.

Αριθμοί 16:33 : Κι αυτοί κατέβηκαν ζωντανοί στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), και όλα τα δικά τους, και η γη έκλεισε από πάνω τους· και αφανίστηκαν μέσα από τη συναγωγή.

Δευτερονόμιο 32:22 : Επειδή, φωτιά άναψε μέσα στον θυμό μου, και θα κάψει μέχρι τα κατώτερα μέρη του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), Και θα καταφάει τη γη μαζί με τα γεννήματά της, και θα καταφλογίσει τα θεμέλια των βουνών.

Σαμουήλ Α 2:6 : Ο Κύριος θανατώνει και ζωοποιεί· κατεβάζει στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) και ανεβάζει *από τον άδη*.

Σαμουήλ Β 22:6 : Οι πόνοι τού **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: θάνατος) με περικύκλωσαν, οι παγίδες τού θανάτου με έφτασαν

Βασιλείς Α 2:6 : Κάνε, λοιπόν, σύμφωνα με τη σοφία σου, και η πολιά του ας μη κατέβει στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) με ειρήνη.

Βασιλείς Α 2:9 : Τώρα, λοιπόν, μη τον αθώσεις· επειδή, είσαι σοφός άνδρας, και ξέρεις τι πρέπει να κάνεις σ' αυτόν, και να κατεβάσεις την πολιά του με αίμα, στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης,

Εβδομήκοντα: άδης).

Ιώβ 7:9 : Όπως το σύννεφο διαλύεται και χάνεται, έτσι κι αυτός που κατεβαίνει στον **Σεολ** (Φίλος:τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδης) δεν θα ξανανέβει.

Ιώβ 11:8 : Αυτά είναι σαν τα ύψη του ουρανού· τι μπορείς να κάνεις; Είναι βαθύτερα από τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης)· τι μπορείς να γνωρίσεις;

Ιώβ 14:13 : Είθε να με έκρυβες στον **Σεολ** (Φίλος:τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδης), να με σκέπαζες μέχρις ότου περάσει η οργή σου,να μου προσδιόριζες μια προθεσμία, και τότε να με θυμηθείς!

Ιώβ 17:13 : Αν προσμένω, ο **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδης) είναι η κατοικία μου· έστρωσα το κρεβάτι μου μέσα στο σκοτάδι.

Ιώβ 17:16 : Και πού είναι τώρα η ελπίδα μου; Και ποιος θα δει την ελπίδα μου; Θα κατέβει στο βάθος του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης)· σίγουρα, θα αναπαυθεί μαζί μου στο χώμα.

Ιώβ 21:13 : Περνούν τις ημέρες τους με αγαθά, και σε μια στιγμή κατεβαίνουν στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης).

Ιώβ 24:19 : Η ξηρασία και η θερμότητα αρπάζουν τα νερά του χιονιού, και ο **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: δεν μεταφράζεται) τούς αμαρτωλούς.

Ιώβ 26:6 : Ο **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) είναι γυμνός μπροστά του, και η απώλεια δεν έχει σκέπασμα.

Ψαλμοί 6:5 : Επειδή, στον **Σεολ** (Φίλος: θάνατος, Βάμβας: θάνατος, Εβδομήκοντα: θάνατος) δεν υπάρχει ενθύμηση για σένα· στον άδη ποιος θα σε δοξολογήσει;

Ψαλμοί 9:17 : Οι ασεβείς θα επιστραφούν στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης)· όλα τα έθνη που ξεχνούν τον Θεό.

Ψαλμοί 16:10 : Επειδή, δεν θα εγκαταλείψεις την ψυχή μου στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), ούτε θα αφήσεις τον Όσιό σου να δει φθορά.

Ψαλμοί 18:5 : πόννοι του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) με περικύκλωσαν, παγίδες θανάτου με έφτασαν.

Ψαλμοί 30:3 : Κύριε, ανέβασες από τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) την ψυχή μου· μου διαφύλαξες τη ζωή, για να μη κατέβω στον λάκκο.

Ψαλμοί 31:17 : Κύριε, ας μη ντροπιαστώ, επειδή σε επικαλέστηκα· ας ντροπιαστούν οι ασεβείς, ας σιωπήσουν μέσα στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης).

Ψαλμοί 49:14 : Σαν πρόβατα ρίχτηκαν στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης)· θάνατος θα τους ποιμάνει· και οι ευθείς θα τους κατακυριεύσουν το πρωί· η δε δύναμή τους θα παλιώσει

στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), αφού κάθε ένας αφήσει το σπίτι του.

Ψαλμοί 49:15 : Ο Θεός, όμως, θα λυτρώσει την ψυχή μου από το χέρι του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης). επειδή, θα με δεχθεί.

Ψαλμοί 55:15 : Θάνατος ας έρθει επάνω τους· ζωντανοί ας κατέβουν στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης). επειδή, μεταξύ τους, στα σπίτια τους, υπάρχουν κακίες.

Ψαλμοί 86:13 : επειδή, το έλεος σου επάνω μου είναι μεγάλο· και ελευθέρωσες την ψυχή μου από κατώτατον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης).

Ψαλμοί 88:3 : επειδή, η ψυχή μου γέμισε από κακά, και η ψυχή μου πλησιάζει στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης).

Ψαλμοί 89:48 : Ποιος άνθρωπος θα ζήσει, και δεν θα δει θάνατο; Ποιος θα λυτρώσει την ψυχή του από το χέρι του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης);

Ψαλμοί 116:3 : Πόνοι θανάτου με περικύκλωσαν, και στενοχώριες του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) με βρήκαν· θλίψη και πόνο συνάντησα.

Ψαλμοί 139:8 : Αν ανέβω στον ουρανό, είσαι εκεί, αν πλαγιάσω στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), νάσου εσύ.

Ψαλμοί 141:7 : Τα κόκαλά μας διασκορπίζονται στο στόμα του **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδης), όπως όταν κάποιος κόβει και σχίζει ξύλα επάνω στη γη

Παροιμίες 1:12 : “ας τους καταπιούμε ζωντανούς, σαν τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), και ολόκληρους, σαν αυτούς που κατεβαίνουν στον λάκκο.”

Παροιμίες 5:5 : Τα πόδια της κατεβαίνουν σε θάνατο· τα βήματά της καταντούν στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης).

Παροιμίες 7:27 : Το σπίτι της είναι δρόμοι του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), κατεβαίνουν στα ταμεία του θανάτου.

Παροιμίες 9:18 : Αυτός, όμως, αγνοεί ότι εκεί είναι οι νεκροί, και οι καλεσμένοι της οδηγούνται στα βάθη του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης).

Παροιμίες 15:11 : Ο **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) και η απώλεια είναι μπροστά στον Κύριο· πόσο μάλλον οι καρδιές των γιων των ανθρώπων;

Παροιμίες 15:24 : Ο δρόμος τής ζωής στον συνετό είναι προς τα άνω, για να ξεκλίνει από τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) κάτω.

Παροιμίες 23:14 : εσύ, χτυπώντας το με τη ράβδο, θα ελευθερώσεις την

ψυχή του από τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: θάνατος).

Παροιμίες 27:20 : Ο **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) και η απώλεια δεν χορταίνουν· και τα μάτια τού ανθρώπου δεν χορταίνουν.

Παροιμίες 30:16 : Ο **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), και η στείρα μήτρα· η γη, η οποία δεν χορταίνει από νερό· και η φωτιά, που δεν λέει: Αρκεί.

Εκκλησιαστής 9:10 : Όλα όσα βρει το χέρι σου να κάνει, κάνε σύμφωνα με τη δύναμή σου· επειδή, δεν υπάρχει πράξη ούτε λογισμός ούτε γνώση ούτε σοφία, στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) όπου πηγαίνεις.

Άσμα Ασμάτων 8:6 : Βάλε με, σαν σφραγίδα, επάνω στην καρδιά σου, σαν σφραγίδα επάνω στον βραχίονά σου· επειδή, η αγάπη είναι ισχυρή σαν τον θάνατο· η ζηλοτυπία σκληρή σαν τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης)· οι φλόγες της είναι φλόγες φωτιάς, μια ορμητικότερη ανάφλεξη.

Ησαΐας 5:14 : Γι' αυτά ο **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) πλάτυνε τον εαυτό του, και άνοιξε υπέρμετρα το στόμα του· και η δόξα τους, και το πλήθος τους, και ο θόρυβός τους, κι αυτοί που εντρυφούν, θα κατέβουν σ' αυτόν.

Ησαΐας 14:9 : Ο **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) από κάτω κινήθηκε για σένα, για να συναντήσει τον ερχομό σου·

για σένα ξεσήκωσε τους νεκρούς, όλους τούς ηγεμόνες τής γης· σήκωσε από τους θρόνους τους όλους τους βασιλιάδες των εθνών.

Ησαΐας 14:11 : Ο κομψασμός σου φέρθηκε κάτω στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), και ο θόρυβος των μουσικών σου οργάνων· το σκουλήκι είναι στρωμένο από κάτω σου, και τα σκουλήκια σε σκεπάζουν·

Ησαΐας 14:15 : Όμως, θα κατέβεις στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), στα βάθη τού λάκκου.

Ησαΐας 28:15 : Επειδή, είπατε: Εμείς κάναμε συνθήκη με τον θάνατο, και συμφωνήσαμε με τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης)· όταν η μάστιγα διαβαίνει πλημμυρίζοντας, δεν θάρθει σε μας· δεδομένου ότι, καταφύγιό μας κάναμε το ψέμα, και θα κρυφτούμε κάτω από την ψευτιά·

Ησαΐας 28:18 : Και η συνθήκη σας με τον θάνατο θα ακυρωθεί, και η συμφωνία σας με τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) δεν θα σταθεί· όταν διαβαίνει η μάστιγα που πλημμυρίζει, τότε θα καταπατηθείτε απ' αυτή

Ησαΐας 38:10 : Εγώ είπα: Στο μεσημέρι των ημερών μου, θα πάω στις πύλες τού **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδη)· στερήθηκα το υπόλοιπο των χρόνων μου.

Ησαΐας 38:18 : Επειδή, ο **Σεολ** (Φίλος: τάφος, Βάμβας: τάφος, Εβδομήκοντα: άδης) δεν θα σε υμνήσει· ο θάνατος δεν θα σε δοξολογήσει· αυτοί που κατεβαίνουν στον λάκκο δεν θα ελπίζουν στην

αλήθεια σου.

Ησαΐας 57:9 : πηγες μάλιστα στον βασιλιά με χρίσματα, και αύξησες τα αρώματά σου, και έστειλες τους πρεσβευτές σου μακριά, και ταπεινώσες τον εαυτό σου μέχρι τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης).

Ιεζεκιήλ 31:15 : Έτσι λέει ο Κύριος ο Θεός: Κατά την ημέρα που κατέβηκε στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), έκανα να γίνει πένθος· σκέπασα την άβυσσο γι' αυτόν, και εμπόδισα τα ποτάμια της, και τα μεγάλα νερά κρατήθηκαν· και έκανα να πενθήσει γι' αυτόν ο Λίβανος, και μαράθηκαν γι' αυτόν όλα τα δέντρα τού χωραφιού.

Ιεζεκιήλ 31:16 : Έκανα να σειστούν τα έθνη στον ήχο τής πτώσης του, όταν τον κατέβασα στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) μαζί μ' αυτούς που κατεβαίνουν στον λάκκο· και όλα τα δέντρα τής Εδέμ, τα εκλεκτά και τα καλά τού Λιβάνου, όλα αυτά που πίνουν νερό, παρηγορήθηκαν στα κατώτατα της γης.

Ιεζεκιήλ 31:17 : Ακόμα κι αυτοί κατέβηκαν στον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) μαζί του, προς τους θανατωμένους με μάχαιρα· και όσοι ήσαν ο βραχίονάς του, αυτοί που κατοικούσαν κάτω από τη σκιά του ανάμεσα στα έθνη.

Ιεζεκιήλ 32:21 : Οι ισχυρότεροι ανάμεσα στους δυνατούς θα του μιλήσουν από μέσα από τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), μαζί μ' αυτούς που τον βοηθούν· κατέβηκαν, κείτονται απερίτμητοι, θανατωμένοι με μάχαιρα.

Ιεζεκιήλ 32:27 : Οι ισχυρότεροι ανάμεσα στους δυνατούς θα του μιλήσουν από μέσα από τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: βόθρος), μαζί μ' αυτούς που τον βοηθούν· κατέβηκαν, κείτονται απερίτμητοι, θανατωμένοι με μάχαιρα.

Ωσηέ 13:14 : Θα τους ελευθερώσω από το χέρι του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης)· θα τους σώσω από τον θάνατο. Θάνατε, πού είναι ο όλεθρός σου; **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), πού είναι η φθορά σου; Η μεταμέλεια θα κρύβεται από τα μάτια μου.

Αμώς 9:2 : Αν σκάψουν μέχρι τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), από εκεί θα τους αρπάξει το χέρι μου· και αν ανέβουν στον ουρανό, θα τους κατεβάσω από εκεί.

Ιωνάς 2:2 : Μέσα στη θλίψη μου βόησα στον Κύριο, και με εισάκουσε· από την κοιλιά του **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης) βόησα, και άκουσες τη φωνή μου.

Αββακούμ 2:5 : Και μάλιστα είναι προπετής εξαιτίας του κρασιού, άνδρας αλαζόνας, ούτε ησυχάζει· ο οποίος πλαταίνει την ψυχή του σαν τον **Σεολ** (Φίλος: άδης, Βάμβας: άδης, Εβδομήκοντα: άδης), και είναι σαν τον θάνατο, και δεν χορταίνει, αλλά συγκεντρώνει στον εαυτό του όλα τα έθνη, και πιάνει για τον εαυτό του όλους τούς λαούς.

Καινή Διαθήκη: Αναφορές της λέξης “Άδης”

Κατά Ματθαίο 11:23 : Κι εσύ, Καπερναούμ, που υψώθηκες μέχρι τον ουρανό, θα σε κατεβάσουν μέχρι τον **άδη**. επειδή, αν τα θαύματα που έγιναν ανάμεσά σου γίνονταν στα Σόδομα, θα έμεναν μέχρι σήμερα.

Κατά Ματθαίο 16:18 : Και εγώ, μάλιστα, σου λέω ότι: Εσύ είσαι ο Πέτρος, και επάνω σ' αυτή την πέτρα θα κτίσω την εκκλησία μου· και πύλες **άδη** δεν θα υπερισχύσουν εναντίον της.

Κατά Λουκά 10:15 : Και εσένα, Καπερναούμ, που υψώθηκες μέχρι τον ουρανό, θα σε κατεβάσουν μέχρι τον **άδη**.

Κατά Λουκά 16:23 : Και μέσα στον **άδη**, καθώς ύψωσε τα μάτια του, ενώ βρισκόταν μέσα σε βάσανα, βλέπει από μακριά τον Αβραάμ, και τον Λάζαρο στην αγκαλιά του·

Πράξεις 2:27 : Επειδή, δεν θα εγκαταλείψεις την ψυχή μου στον **άδη** ούτε θα αφήσεις τον όσιό σου να δει φθορά.

Πράξεις 2:31 : προβλέποντας μίλησε για την ανάσταση του Χριστού, ότι η ψυχή του δεν εγκαταλείφθηκε στον **άδη** ούτε η σάρκα του είδε φθορά.

Προς Κορινθίους Α 15:55 : «Θάνατε, πού είναι το κεντρί σου; **άδη**, πού είναι η νίκη σου;».

Αποκάλυψη 1:18 : κι αυτός που ζει, και έγινα νεκρός· και δες, είμαι ζωντανός στους αιώνες των αιώνων· αμήν· και έχω τα κλειδιά του **άδη**

και του θανάτου.

Αποκάλυψη 6:8 : Και είδα, και ξάφνου, ένα άλογο, ωχρο, και εκείνος που καθόταν επάνω σ' αυτό ονομαζόταν Θάνατος, και ο **άδης** ακολουθούσε μαζί του· και τους δόθηκε εξουσία επάνω στο ένα τέταρτο της γης να θανατώσουν με ρομφαία και με πείνα και με θάνατο, και με τα θηρία τής γης.

Αποκάλυψη 20:13 : Και η θάλασσα έδωσε τους νεκρούς που ήσαν μέσα σ' αυτή, και ο θάνατος και ο **άδης** έδωσαν τους νεκρούς, που ήσαν μέσα σ' αυτούς· και κρίθηκαν κάθε ένας σύμφωνα με τα έργα τους.

Αποκάλυψη 20:14 : Και ο θάνατος και ο **άδης** ρίχθηκαν στη λίμνη τής φωτιάς· αυτός είναι ο δεύτερος θάνατος.